

DOMOVINA

in KMETSKI LIST

Upravništvo in uredništvo »DOMOVINE«, Ljubljana,
Puccinijska ulica št. 5, II. nad., telefoni od 31-22 do 31-26
Račun Poštne hranilnice, podruž. v Ljubljani št. 10.711

Izhaja vsak teden

Naročnina za tuzemstvo: četrtletno 4.50 L, polletno
9.- L, celoletno 18.- L; za inozemstvo: celoletno 24.- L
Posamezna številka 50 cent.

Slavna smrt Ducejevega sina

Velika žalost je zajela vse cesarstvo

Iz Rima poročajo:

Dne 7. t. m. dopoldne ob desetih je v bližini letališča sv. Justa pri Pisi padel na tla nov štirimotorni bombnik pri poskusnem poletu iz razlogov, ki doslej še niso docela pojasnjeni. Pri tem so našli slavno smrt: poveljnik eskadrilje kapetan Bruno Mussolini, poročnik-pilot Francesco Vitalini in narednik-strojničar Angelo Tresini, ranjeni pa so bili poročnik-pilot Domenico Musti, električni strojnik Ricardo Botardi, prvi strojnik Artur Petineli, prvi strojnik Luigi Turco in delavec Severino Ciumbrineli.

Bruno Mussolini je bil odličen letalec

Bruno Mussolini se je rodil v Milanu 1. 1918. Ko je štel 17 let, je že imel letalsko diplomu in se je javil kot prostovoljec za bojišče v Vzhodni Afriki. Med vojno za Cesarstvo se je udeležil mnogih napadov in se je odlikoval s svojo drznostjo in sposobnostjo. Med vojno je opravil 250 ur poletov in je izvedel 50 vojnih dejanj. Odlikovan je bil z vojaško kolajno za letalske zasluge. Zaradi zaslug na bojišču je bil povišan v poročnika. V letu 1937. se je udeležil letalske tekme na progi Istres—Damask—Pariz in je prišel na cilj tretji. Ob tej priliki je bil odlikovan s srebrno kolajno za vojaške zasluge. V mesecu januarju se je udeležil poleta slavne eskadre »Sorci Verdi« na progi Italija—Južna Amerika. Odlikovan je bil s tem, da je bil povišan za kapetana zaradi izrednih zaslug. Med vojno v Španiji je sodeloval v mnogih bojih. Ko je leta 1940. nastala vojna, je bil med prvimi, ki so odpotovali na bojišče, kjer se je udeležil številnih bojnih dejanj.

Duce ob mrtvem sinu

Duce, ki ga je doletela tako velika izguba, je takoj z letalom odpotoval k mrtvem sinu. S sinom Vittorijem se je napotil v bolnišnico, kjer se je ustavil ob sinovem truplu. Duce je nato šel na kraj, kjer je padlo letalo. Z Du-

cejem, Ustanoviteljem Cesarstva, sočustvuje prebivalstvo vsega Cesarstva.

Veličastne pogrebne slovesnosti

Krste Bruna Mussolinija in njegovih padlih tovarišev so bile izpostavljene v Fašističnem domu v Pisi. Neštete množice so se poslovile od junakov. Ob krstah so se kopičili venci. Poleg Ducejevega venca je bil venec vdove, matere Rachele in drugih sorodnikov. Takoj nato so sledili venci Kralja in Cesarja, princa Umberta, vojvodskega para Spoletskega in drugih. Pogrebni sprevod na vlak, s katerim se je truplo Bruna Mussolinija pripeljalo v Forli, rojstni kraj Mussolinijevega rodu, je bil veličasten. Iz oken je deževalo cvetje na dolgi sprevod. Pred krsto je stopal nadškof. Narod je pokazal, kako je ljubil Ducejevega sina.

Veličastne žalne slovesnosti so se v Forliju nadaljevale. Iz Forlija je krenil sprevod proti Predappiu, kjer so v Fašističnem domu položili krsto na mrtvaški oder. Svečani po-

greb je bil 9. t. m. dopoldne. Velikanska množica naroda je pričala, kakšna bolečina je obenem z Ducejem zadela italijanski narod. Poleg visokih zastopnikov državnih oblasti so se udeležili pogreba zastopniki vseh Osinih držav in položili vence ob krsto. V rodno grudo je za večno legel junaški letalec, ki se ga bo ves narod s ponosom spominjal.

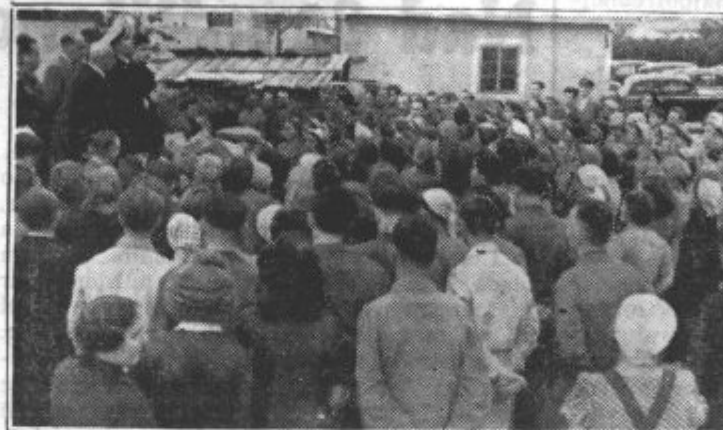
Sožalje Kralja in Cesarja

Kralj in Cesar je poslal Duceju nasledno brzojavko: »V trenutku, ko ste tako hudo zadeti v Vaši očetovski ljubezni, Kraljica in jaz hudo občutiva Vašo bolečino in Vam želiva izraziti svoje nagloblje sožalje zaradi te velike žalosti. Vaš zelo prizadeti Bratranec Vittorio Emanuele.«

Sožalje Hitlerja, sv. Očeta, princa Piemontskega in Stranke

Iskrene sožalne brzojavke je prejel Duce tudi od vodje nemškega naroda Adolfa Hitlerja, od sv. Očeta Pija XII., od Tajnika Stranke, Adelchija Serena, od princa Piemontskega, od načelnika glavnega generalnega štaba generala Cavallera in od številnih drugih odličnikov.

Briga Visokega Komisarja za naše tvorniško delavstvo

V tvornici »Saturnuse govori Visoki Komisar zbranemu delavstvu in uradništvu

Po ogledu naprav v večki papirnici se Ekszellenca Grazioli pogovarja z delavskimi zaupniki

Dne 6. t. m. je bil Visoki komisar Eksce-lenca Emilio Grazioli vnovič med tvorničkim delavstvom. Obiskal je tri velike tvornice, da bi po Ducejevi volji поблиže spoznal delavsko življenje in potrebe.

Najprej se je Visoki Komisar s spremstvom odpeljal v tvornico pločevinastih izdelkov Saturnus v Zeleni jami. V imenu podjetja je Eksce-lenca pozdravil g. Čeč, v imenu delavstva pa g. Mrzlikar in zastopnik delavstva v sosvetu Ljubljanske pokrajine g. Krušič. Visoki Komisar se je zahvalil za pozdrave, zlasti za pozdrave zastopnikov delavstva, in izjavil, da je njegova naloga dvig industrije v pokrajini, kar bo mogoče doseči samo s popolnim vdanim sodelovanjem vseh. Zatem si je Visoki Komisar ogledal tvornico, ki zaposluje zdaj 120 delavk in 80 delavcev. Zanimal se je za moderne naprave, posebno pozornost pa je posvetil zdravstvenim razmeram v tvornici in napravam, ki naj služijo duševnemu in telesnemu pridu delavstva po opravljenem delu, odnosno med odmori, ko je delavec po opravljenem trdem delu potreben razvedrila in okreplila. Ogledal si je umivalnice, slačilnice in jedilnico.

Po ogledu je Visoki Komisar govoril delavstvu, ki se je zbralo na dvorišču. Še poprej mu je ena izmed delavk izročila šopek in se mu zahvalila za naklonjenost do delavstva. Visoki Komisar je v govoru poudaril, da se stoji vsako podjetje iz treh elementov, ki so vsi enako važni, to je iz vodstva, delavstva in strojev. Duša podjetja je delavstvo. Med njim in vodstvom mora vladati skladnost. Samo pod tem pogojem se more podjetje razvijati v prid narodne celote. Dolžnost vodstva je, da ustvari ravnovesje z delavstvom in mu s primernimi plačami zagotovi primerno življenje. Kadarkoli se pojavijo nesoglasja med delavstvom in podjetnikom, poseže vmes država, pri čemer štiti koristi obeh činiteljev. Visokemu Komisarju je znan položaj slovenskega delavstva. Nekaj se je že storilo za izboljšanje položaja. Plače so se nekoliko zvišale, toda delavsko vprašanje se skrbno še naprej preučuje in položaj se bo še izboljšal, ko bodo razmere to dovolile. Preučuje se načrt za izplačevanje posebnih družinskih doklad, kakršno je uvedeno v ostalih italijanskih pokrajinah. Z dobro voljo vseh prizade-tih se bo dalo vse doseči. Delavstvo naj izreče svoje želje in zahteve na najvišjih mestih. Visoki Komisar je prišel med delavstvo na ukaz Duceja, ki mu je naložil, naj gre med delavske množice.

Z navdušenim odobravanjem je delavstvo sprejelo besede Visokega Komisarja, ki je pred odhodom podaril desetim najpotrebnejšim delavcem in delavkam nagrade.

Nato se je Visoki Komisar odpeljal v kemično tvornico, kjer pridobivajo aluminijev oksid iz bauxita. V kemičnih tvornicah mora delati delavstvo v ozračju, nasičenem s plini, zato mora biti v njih še posebno poskrbljeno za zdravstvo in odpočitek po delu. V imenu podjetja je visokega gosta pozdravil knjigovodja g. Karis in mu izrekel globoko zahvalo za zanimanje, ki ga je Visoki Komisar pokazal za podjetje, ki je več mesecev počivalo, po prizadevanju Visokega Komisarja pa od 1. julija spet obratuje s 150 delavci. Tvornica je edina te vrste pri nas in dobiva zdaj potrebne sirovine iz Istre. Med ogledom se je Visoki Komisar pogovarjal z delavci, delavski zaupnik mu je pa obrazložil, kako je poskrbljeno za delavstvo v tvornici.

Tretje veliko podjetje, ki ga je Visoki Komisar ogledal, so bile **Združene papirnice v Vevčah**, ki so v tehničnem pogledu in v pogledu zdravstva in socialnih naprav najsodobnejše podjetje v pokrajini, kar je izredno razveselilo Visokega Komisarja.

V imenu podjetja je Visokega Komisarja pozdravil g. Ivan Jelačin, tehnični ravnatelj g. dr. Krofta mu je pa ob spremstvu drugih razkazal moderno tvornico, ki daje delo nad 600 delavcem in delavkam. Z zadovoljstvom je Visoki Komisar ugotovil, da ima podjetje zdravstvu ustrezajoče slačilnice, umivalnice, kopalnice in lastno kopališče.

V pisarni ravnateljstva se je Visoki Komisar pogovarjal z delavskimi zaupniki, ki so

se mu zahvalili za naklonjenost. Zadovoljni so delavci s poviškom plač in želijo samo, da bi se jim plače še za nekaj odstotkov povečale, da bi dosegli tisto, za kar so se v prejšnjih mezdnih gibanjih borili.

Visoki Komisar je pojasnil, da so bili storjeni šele prvi koraki za izboljšanje položaja delavstva. Ko bo tudi slovensko delavstvo vključeno v italijanski sindikalni sistem, se bodo razmere še izboljšale. Fašizem ustvarja ravnovesje med delavstvom in podjetniki. Dobiček podjetij mora biti pravičen; kar podjetje vrže več, gre v prid skupnosti. Ustanovljene bodo zveze delavstva, ki bodo urejevale delovne pogoje s sporazumevanjem s podjetniki, odnosno s posredovanjem in od-

Visoki Komisar je obiskal

tudi ljubljanska tiskarniška podjetja

Dne 5. t. m. popoldne je s spremstvom obiskal Narodno tiskarno, kjer se tiskajo »Jutro«, »Slovenski narod« in naša »Domovina«. Na pozdravni govor predsednika g. Avgusta Praprotnika je Visoki Komisar Eksce-lenca Grazioli želel podjetju, da bi tudi v naprej uspevalo in delovalo v prid skupnosti. Po ogledu se mu je v stavnici, kjer so se zbrali delavci, nameščenci in uredniki, predsednik g. Praprotnik znova zahvalil za obisk in blagohotno naklonjenost, nato pa je imel Eksce-lenca Grazioli nagovor, v katerem je poudarjal, da bo mogoče v bodočnosti odstraniti z dobro voljo vse težave, ki so nastale v takih podjetjih po vojni. Zavedati se moramo, da Fašistična Vlada ne razlikuje delojemalcev od delodajalcev, kajti vsaka delovna edinica je skupnost, ki naj z združenimi močmi prispeva za blagor celote. V zdajšnjem času je tisk važno sredstvo za ustvarjanje pogojev za boljše bodočnost. Posebna naloga pritiče slovenskemu tisku zdaj. Naj bo najboljšo sredstvo za obveščanje ljudstva o prizadevanjih Vlade in njenih predstavnikov, ki po volji Duceja ustvarjajo v novih razmerah novo življenje v najmlajši italijanski pokrajini. Dejanja govore dovolj prepričevalno o dozdajšnjih uspehih izvrševalcev volje Duceja, ki je od vsega početka ukrenil vse potrebno, da se Ljubljanska pokrajina v vsakem pogledu dvigne. Z velikimi javnimi deli se pospešuje gospodarstvo pokrajine. Visoki Komisar je prepričan, da bo slovenski narod vračal dobrohotnost, ki jo kaže Vlada, ker bo le tako zagotovljen uspeh velikega obnovečnega dela v pokrajini.

ločitvijo Visokega Komisarja. Visoki Komisar hoče vedeti, kakšno je stanje v posameznih podjetjih in zaradi tega naj se delavstvo obrača nanj in mu razloži svoje potrebe. Delavstvo pa naj ceni to, da lahko mirno dela in živi v zdajšnjih razmerah. Nihče naj ne skuša motiti ta mir, kajti trpelo bi zaradi tega delavstvo samo. Visoki Komisar je naročil zaupnikom, naj pozdravijo tovariše.

Ob slovesu se je predsednik g. Jelačin zahvalil Visokemu Komisarju za obisk, Visoki Komisar pa je izrazil svoje zadovoljstvo spričo tega, da je imel priliko videti eno izmed najlepših podjetij v pokrajini, ki vzorno skrbi za svoje delavstvo.

Okoli Visokega Komisarja zbrani nameščenci so z odobravanjem sprejeli besede Eksce-lenca Emilia Graziolia, ki kaže posebno zanimanje tudi za razmere v tiskarniških podjetjih in v novinarskih vrstah, saj je po prizadevanju Visokega Komisarja Zveza profesionalistov in umetnikov, kateri pripada tudi italijanski novinarski sindikat, poklonila Tovariškemu skladu Slovenskega novinarskega združenja za brezposelne novinarje velikodušno podporo 20.000 lir. Sam Visoki Komisar pa je namenil vsoto 20.000 lir za brezposelno tiskarsko delavstvo. Naznanilo o velikodušnih podporah so nameščenci sprejeli z velikim veseljem na znanje in so se zahvalili Visokemu Komisarju, ki je pred slovesom izročil denarno podporo tudi za najpotrebnejše delavce podjetja, ki morajo skrbeti za večje družine.

Se prej je Visoki Komisar obiskal tudi prostore »Slovenca«, kjer so ga sprejeli zastopniki tiskarne. Visoki Komisar si je ogledal posamezne oddelke podjetja. V uredniški dvorani so se zbrali okrog njega uredniki, uradniki in delavci. Eksce-lenca se je z njimi pogovarjal in se zanimal za njihov položaj. Visoki Komisar je imel kratek govor, v katerem je opozoril na vlogo listov za medsebojno sporazumevanje narodov in še posebej na vlogo slovenskih listov, ki naj olajšajo vdano sodelovanje nove pokrajine v okviru Fašistične Italije. Visoki Komisar je določil poseben znesek za podporo delavcem podjetja z večjim številom otrok.

Nad 80 milijonov lir za javna dela v naši pokrajini

Slovenska javnost je z veliko hvaležnostjo sprejela na znanje sporočilo, da je iz vsote, ki je po Ducejevih navodilih za javna dela v Ljubljanski pokrajini namenila osredna vlada, bilo določeno prvih 90 milijonov lir za takojšnji začetek nameravanih javnih del ali pa za nadaljevanje tistih, ki so zastala. Za ta pomenljivi dogodek gre zasloga v veliki meri Visokemu Komisarju, ki se je zadne čase na lastne oči prepričal o vseh nujnih potrebah pokrajine in njenega prebivalstva.

Prva skupina iz omenjene vsote obsega naslednja javna dela:

1. **Ljubljansko vseučilišče:** a) dovršitev knjižnice 2.150.000 lir, b) mineraloški zavod 7.880.000 lir, c) strojni zavod 2.750.000 lir, d) kirurški paviljon 190.000 lir, e) dvorana za klinična predavanja 113.000 lir. Skupaj 13.083.000 lir.

2. **Splošna ljubljanska bolnišnica:** dela za razširitev raznih oddelkov in delov: a) pralnica, b) kuhinja, c) prostor za kotle, d) razširitev paviljona za nalezljive bolezni. Skupaj 8.375.000 lir.

3. **Galerija moderne umetnosti v Ljubljani:** končna dela v skupnem znesku 2.745.000 lir.

4. **Šolska poslopja:** a) obnova šole v Novem mestu 2.200.000 lir; b) dopolnitev dela v Šmarju 500.555 lir, c) dopolnitev šole v Globodolu 150.000, d) dopolnitev šole v Sušju

150.000, e) dopolnitev šole na Pokojišču 69 tisoč lir. Skupaj 3.069.000 lir.

5. **Javno kopališče v Koleziji:** 1.552.000 lir.

6. **Vodna dela:** dela na reki Ljubljanici: a) dobave in izvedba del za zatvornične naprave na reki 4.000.000 lir, b) ureditev rečne struge Ljubljance in pritokov v ljubljanski in vrhniški občini 4.000.000 lir, c) ureditev potoka Turnščka (prvega dela) v občini Dragatušu pri Črnomlju 11.000 lir, d) ureditev potoka Sajeveca 160.000 lir, e) ureditev potoka Višnjice (prvega dela) v občini Stični 76.000 lir, f) ureditev potokov Senuše in Radulje v občini Škocjanu—Sv. Križu 53.000 lir, g) vodna dela v pasu Grahovo—občina Kostanjevica 340.000 lir. Skupaj 8.979.000 lir.

7. **Izboljševalna dela:** a) nadaljevanje izboljševanja Barja 1.083.000 lir, b) ureditev požiralnikov v območju Cerknice in Planine 160.000 lir. Skupaj 243.000 lir.

8. **Vodovodi:** a) vodovod občine Planine 140.000 lir, b) dopolnitev vodovoda na Vrhniku 90.000 lir, c) vodovod v Ribnici (drugi del) 94.000 lir, d) vodovod v Suhi krajini za občini Zagradec in Ambrus (prvi del) 760.000 lir, ureditev kapnice v Velikem Banu v občini St. Jerneju 40.000 lir, f) vodovod v Orehovcu v občini Kostanjevici 30.000 lir; g) razširitev vodovoda v Črnomlju 375.000 lir, h) belokrajinski vodovod za občini Radatoviče

in Metliko 560.000 lir. Skupaj 5.000.000 lir.
9. Ureditev železnic 5.000.000 lir.

10. Državne ceste: a) končna ureditev ceste Kačja vas—Ljubljana 22.000.000 lir, b) ureditev državnih cest 3.500.000 lir, c) obnova viadukta v Logatcu 350.000 lir. Skupaj 25 milijonov 850.000 lir.

11. Pokrajinske in občinske ceste: a) most čez Ljubljanico med Zalogom in Ljubljano 1.018.000 lir, b) obnova mostu čez Logašnico v Logatcu 210.000 lir, c) obnova mostu čez Unšičico v občini Logatcu 135.000 lir, d) obnova ceste Žužemberk—Radohova vas v novomeškem okraju 525.000 lir, e) obnova ceste Struga—Vrbovec v občini Kočevju 1.070.000 lir, f) obnova cesta Cajnarje—Ravniki 820.000 lir, g) prestavitve pokrajinske ceste II-168 Stari trg—Tančja gora—Črnomelj 550.000 lir, h) premestitev pokrajinske ceste pri Mali Loki v novomeškem okraju 60.000 lir, i) premestitev pokrajinske ceste II-330 Drašiči—Kрмаčina 485.000 lir, j) obnova ceste Novo mesto—Hmeljnik—Arnuška vas v okraju Novem mestu 1.060.000 lir, k) obnova mostu v

Čermošnjicah in prestavitve ceste pri Klamfarskem potoku v občini Šmihelu—Stopičah 340.000 lir, l) cesta Tihaboj—Mirna 100.000 lir, m) cesta Toplice—Uršna sela 100.000 lir, n) cesta Sodražica—Nova Štifta 25.000 lir, o) ureditev pokrajinskih cest 2.960.000 lir. Skupaj 9.458.000 lir.

Vsa navedena javna dela skupaj bodo stala 81.443.000 lir.

Tudi mestna občina ljubljanska bo z lastnimi proračunskimi sredstvi in po navodilih Visokega Komisarja začela in dokončala naslednja javna dela: pokrite tržnice 1.626.000 lir, zavetišče v Bokalcu (prvi del) 3.800.000 lir, most preko Gruberjevega kanala v Streliški ulici 60.000 lir, odtočne naprave v Šubičevi ulici 170.000 lir, tlakovanje Zaloške ceste 270.000 lir, asfaltni pločniki 95.475 lir, tlakovanje cest 348.000 lir, popravilo kolovozov 154.000 lir, podaljšanje Šubičeve ulice 390.000 lir, razna občinska dela 110.000 lir, dela na ljubljanskem vodovodu 330.000 lir, ureditev parka Tivolija 200.000 lir. Skupaj 7.553.925 lir.

Sosvet Ljubljanske pokrajine je zasedal

Sožalje ob smrti Ducejevega sina — Preskrba in pocenitev živeža — Velika javna dela

V soboto je Visoki Komisar sklical v vladno palačo Pokrajinski sosvet. Preden je začel dnevni red, se je Visoki Komisar spomnil plemenitega lika Bruna Mussolinija, ki je padel, ko je izvrševal svojo vojaško dolžnost. Sosvetniki so ga stoji poslušali. Ekscelenca Grazioli je dejal, da je v tej ponosni bolečini tudi ljudstvo v Ljubljanski pokrajini blizu Ducejevemu srcu. Sporočil je, da je Duceja prosil, naj sprejme izraz sočustvanja Ljubljanske pokrajine. Po besedah Visokega Komisarja je sosvet vztrajal v minuti zbrane tišine.

Ko je prebral zapisnik prejšnje seje, je Visoki Komisar obrazložil nekatere ukrepe, ki jih je izdal v zvezi s snovjo, ki jo je obravnavala zadna seja, zlasti v zvezi z vprašanjem družinskih doklad, ki se preučujejo, glede pokojnin, Rdečega križa, prometnih zvez in velesojma.

Visoki Komisar je nato naslovil tudi v imenu sosveta prisrčen pozdrav viceprefektu dr. kom. Davidu, ki je prispel te dni iz Trevisa v Ljubljano, da prevzame posle viceprefekta Visokega Komisarjata, ker je viceprefekt dr. kom. Bisia sprejel posle šefa kabine.

Visoki Komisar je nato začel razpravo o vprašanjih na dnevnem redu, ki je kot prvo točko obsegal razpravo o oskrbovanju z živili. V svojem pregledu je seznanil sosvet z visokimi prispevki, ki sta jih določila Fašistična Vlada in proračun Visokega Komisarjata, da bi se izenačile cene in bi se ljudstvu prihranile nadaljne težave. Pretehtajoč poedine vrste živil je Visoki Komisar poudaril potrebo, da bi se ti prispevki omejili. Posebno pozornost je posvetil Visoki Komisar vprašanju dobave maščob, ki jih pridobiva pokrajina v omejenem obsegu. Glede dela, ki so ga v tem pogledu izvršili pristojni uradi, je poučil sosvet dr. Moseri in poročal o popisu in dognou živine, kar se je začelo z zelo zadovoljivim uspehom. Tudi v tem področju je prispevek države v korist rabnikov zelo znan.

Visoki Komisar je nato seznanil sosvet z delom, ki je bilo izvršeno, da bi se mesto Ljubljana založilo z mlekom, in s finančnimi žrtvami, ki so v teku, da bi se preprečil nadaljni porast cen. O teh zadevah je sosvetnik dr. Natlačen postavil nekatere predloge, ki gredo za tem, da bi se uredila potrošnja zlasti na deželi. Sosvetnik Pucelj je izrazil svoje mnenje o potrebi, da bi se povečala reja svinj, nadalje o gospodarstvu z maščobami v Ljubljani in na deželi. Kar se tiče dognou živine, je ugotovil sosvetnik Pucelj, je bil ta ukrep izvršen z velikim redom in pravičnostjo. Glede dobav živil so se oglašili

tudi sosvetniki Slokar, Kavka in Krušec.

Zatem je Visoki Komisar na kratko poročal o prvi skupini javnih del, ki so se že začela in ki se še bodo. Ta prva skupina obsega 81 milijonov lir. Številke same izražajo trud, ki si ga nalaga vladavina

Velik Duce ev dar našemu gledališču in glasbenim družbam

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino je sporočil višjemu upravniku ljubljanskih gledališč Otonu Zupančiču, ki sta ga spremljala ravnatelj opernega in dramskega gledališča, in zastopnikom igralcev, da je Duce blagovolil nakloniti prispevek 300.000 lir, da bi se izboljšale plače umetnikov in uslužbenstva ljubljanskih gledališč. Ekscelenca Grazioli je nato sporočil, da je odredil naslednje poviške plače: za plače do 600 lir mesečno 15%, za plače do 900 lir mesečno 12% poviška in za plače nad 900 lir 10% z najvišjim poviškom 250 lir. Višji intendant je tudi v imenu umetnikov in uslužbencev izrazil Visokemu Komisarju svojo iskreno zahvalo za velikodušni Ducejev ukrep in je prosil Ekscelenco Graziolija, naj Duceju sporoči izraze globoke hvaležnosti.

v korist te pokrajine. Prvi skupini bo sledila v kratkem druga skupina del, ki bo zanimala zlasti kmetijska središča pokrajine. Sosvetnik Pirkmajer se je zahvalil Visokemu Komisarju za veliki prispevek, ki ga je določila vlada za javna dela v novi pokrajini, in je nato razložil nekatere poglede glede izvršitve teh del. O zadevi so spregovorili tudi sosvetniki Slokar, Kavka in Pucelj.

Visoki Komisar je nato opozoril na skupino vprašanj, ki zadevajo krajevno gospodarstvo, in je spregovoril o zavarovalnih družbah. Pri tem je pretehtal razne poglede na to vprašanje s posebnim ozirom na korist pokrajine. Ko je prešel na sindikalno organizacijo, je Visoki Komisar sporočil, da se bo tudi na novo pokrajino razširil fašistični korporacijski sistem. Prehod, ki se bo izvršil po stopnjah in s sodelovanjem krajevnih činiteljev, se je začel z ustanovitvijo Pokrajinske delavske zveze. To je jedro, okrog katerega se bodo počasi razvrstile proizvajalne sile pokrajine. Sindikalna vprašanja, zlasti glede urada za zaposlitve, je obrazložil nar. svetnik Vagliano, ki je poudaril potrebo, da se vsi brezposelni delavci prijavijo za vpis v imenovani urad.

Na koncu je Visoki Komisar na kratko podal pregled o položaju pokrajine in je sosvetnikom sporočil točne smernice, da bi nič ne motilo delovnega reda, ki gre za tem, da bi se pokrajina okrepila in spravila v red.

Praška domača mast

CISTI IN ZDRAVI RANE

DOBI SE V VSEH LEKARNAH

27 T

R. d. št. 2/41

Uradni razglasi

Promet z motornimi vozili, kolesi in vozovi med zatemnitvijo

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino smatra za umestno, da se glede na potrebo zatemnitve določijo predpisi za promet z motornimi vozili, kolesi in vozovi na živalsko vprego v nočnih urah, zato odreja:

Člen 1. V nočnih urah, to je pol ure po solnčnem zatonu pa do pol ure pred zoro morajo imeti:

a) avtomobili, tovorni avtomobili, avtobusi, motorna kolesa, prikolice in priklonni vozovi svetilke zastrte s prevleko iz povoščenega platna ali čisto neprosojnega blaga, v kateri bodi 8 cm široka in 2 cm visoka reža. Ta reža mora biti smerom pod svetlobnim žariščem, tako da se le-tó zatemni in zakrije, ter se mora zaščititi s ploščo iz stekla »Rodovetro M. M.« (prevlečen celulozni acetat), debelega 1/10 milimetra. Če se zaradi oblike ali namestitve svetilke prevleka ne da nataktni, morajo imeti svetilke na notranji strani zastiralo

iz povoščenega platna ali neprosojnega blaga, čvrsto pritrjeno na steklo svetilke, da zbog segretja svetilke ali zaradi tresenja motornega vozila ne odstopi.

Če so opremljena s predpisanim zastiralom, je navedenim motornim vozilom dovoljeno uporabljati v strjenih naseljih svetilko z zmanjšano svetlobo, zunaj naselij, in sicer, kjer se neha javna razsvetljava, pa tudi polna svetlobo.

Da se v nočnih urah olajša vidnost zgoraj omenjenih motornih vozil, morajo biti belo prepletkana: avtomobili z 10 cm širokim pasom po zunanjem robu sprednjih in zadnjih blatnikov in vzdolž zgornega dela bokov motornega okrovja; avtobusi in tovorni avtomobili z 20 cm širokim pasom ob zunanjem robu sprednjih in zadnjih blatnikov ter vzdolž zgornega dela bokov motornega okrovja; pri prikolicih: blatniki vtrčnih koles in sprednja površina ščitnika; pri motornih kolesih: zadnji blatnik na vsem delu za sedlom in površina ščitnika.

b) Kolesa morajo imeti svetilke zastrte s ploščicami iz gostega kartona (ali iz druge snovi, da je le čisto neprosojna), pritrjenimi na steklo na notranji strani, in režo v širini 3 cm in višini 1 cm na spodnem delu svetilke, tako da se svetlobno žarišče zatemni in zakrije. Dovoljeno je uporabljati prevleko kakor pri avtomobilih, imeti pa mora režo v velikosti kakor je zgoraj določena.

Ta vozila morajo poleg tega imeti blatnik zadaj od sedla dalje po zunanji površini ves belo prepleksan in rdeče odbojno steklo s premerom 4 cm, nameščeno pokončno na blatnik v višini kolesne osi.

c) Vozovi na živalsko vprego morajo imeti svetilke z modro svetlobo. V strnjanih nasekljih morajo uporabljati vozovi na zadnem delu modri svetlobni trak, in sicer majhno svetilko s svečo, ki izžareva v obliki pravokotnika modro svetlobo, ne nad 5 cm visoko in široko 3 cm. To svetilko je namestiti na zadno premo vozila.

Člen 2. Kršitelji prednih predpisov se kaznujejo v denarju od 25 do 200 lir, če gre za motorna vozila, v denarju od 10 do 100 lir pa, če gre za kolesa in vozove na živalsko vprego.

Najnižjo kazen lahko plača kršitelj takoj.

Člen 3. Uradniki in organi javne varnosti

skrbijo, da se ta naredba upošteva, in ugotavljajo kršitve.

Člen 4. Ta naredba stopi v veljavo na dan 1. septembra 1941-XIX.

Ljubljana, dne 1. avgusta 1941-XIX.

Visoki Komisar Emilio Grazioli.

Prijavite žito

Prehranjevalni zavod Visokega Komisarjata za Ljubljansko pokrajino opozarja vse pridelovalce žita (pšenice, rži, ječmena, ovs, turščice in soržice), da v smislu naredbe Visokega Komisarja (št. 56.) o obvezni prijavi žitnega pridelka (Sl. list 375-52-41) prijavijo pridelek letošne letine v 20 dneh po končani žetvi ali po spravi posameznih vrst žit pristojnemu občinskemu uradu na obrazcih, ki jih dobe pri teh uradih. Prodaja žit je dopustna samo po predhodni dovolitvi, ki jo izda Prehranjevalni zavod Visokega Komisarjata v Ljubljani.

Vse prekrške gorne naredbe Visokega Komisarja bodo oblasti kaznovala z denarnimi in zapornimi kaznimi, poleg tega bo pa za opustitev prijave izvršena zaplomba neprijavljenega pridelka.

V Ljubljani, dne 8. VIII. 1941.

Prehranjevalni zavod Visokega Komisarjata za Ljubljansko pokrajino

Operacije na vzhodu potekajo tudi nadalje po načrtu.

Nemška letala so tudi v pretekli noči s posebnim uspehom bombardirala oboroževalna središča, prometne naprave in preskrbovališča v Moskvi. V središču mesta in v severnem loku Moskve so nastali številni veliki požari. V borbi nemškega letalstva proti sovjetskemu letalstvu, ki je bila posebno uspešna zadne dni, je sovjetsko letalstvo na vsej fronti z všteto finsko fronto izgubilo od 22. junija dalje nad 10.000 letal. Borba nemškega letalstva proti angleški oskrbovalni plovbi je rodila nove velike uspehe. Bojna letala so potopila podnevi vzhodno od Farörskih otokov 6000tonski parnik, v zadni noči pa iz večjega konvoja štiri tovorne parnike s skupno 23.000 tonami. Vzhodno od Greatjamesa je bil zažgan velik tovorni parnik. Pri napadih na ladjedelnice v Susexu je bila potopljena sovražna trgovska ladja z 8000 tonami in poškodovana lažja angleška križarka. Na kanalski obali je izgubilo angleško letalstvo v zračnih bitkah 16 letal, tri letala pa je sestrelilo protiletalsko topništvo. Eno lastno letalo se ni vrnilo.

Iz Stockholma poročajo,

da je nemški pritisk posebno huda v smeri proti Odesi.

Pri Umanju so hudi boji že več dni. Nemški sunek ima očitno namen, ločiti Odeso od osrednjih krajev Ukrajine. V borbo prihajajo vedno nove divizije. Na tem področju sodelujejo z nemškimi oklopnimi silami tudi madžarske in rumunske divizije. Vzhodno od Smolenska se nadaljujejo borbe s trdovratno se upirajočimi posameznimi ruskimi oddelki. Na leningrajskem področju se večji boji nadaljujejo južozapadno od Ilmenskega jezera. Dalje so večje borbe med močnimi finskimi in sovjetskimi pehotnimi in tankovskimi oddelki na skrajnem severozapadnem delu obale Ladoškega jezera.

Iz Rima poročajo: Najvažnejši angleški list »Times« je enkrat snel krinko in objavil nasledne tri načrte za bodoči mir: 1. Bodoči

mir bo mogel temeljiti samo na sili, seveda na oboroženi sili. 2. Ta oborožena sila za stražo nad novo ureditvijo sveta po angleški in ameriški mirovni zamisli bosta Anglija in Združene države. 3. V Evropi je potrebno, da Združene države in Anglija razpolagajo s silo, ki naj bo za Anglijo in za Ameriko orožnik na evropski celini. Ta sila ne more biti Francija, tudi ne more biti Os,

načrti. Domislila se je Hasana age in njegovih besed, njegove obljube.

»Morda je res plemenitejši, kakor sem ga sodila,« je razmišljala Marjetica, a v trenutku se je zdrznila. »Mladi Turek mi je prisegel, da me hoče iztrgati iz rok tega starega turškega poveljnika, ki me je gledal tako vražje, da mi je kri ledenela v žilah, toda gotovo ne zato, ker me hoče vrniti mojemu očetu, temveč da bi me potem odvedel v svoj grad. On me hoče imeti zase. Ne, njegove pomoči nočem, ker bi jo morala drago plačati. Tudi v njegove roke si več ne želim priti. Rešiti se hočem sama.«

Spomnila se je bodala, ki ga je nosila v rokavu svoje obleke. Prepričavši se, da orožja ni izgubila, si je rekla: »Prerezala bom šotorovo steno in se splazila iz tabora.«

Trdno odločena je planila na noge. Potegnila je bodalo iz rokava in se približala svilnati šotorovi steni. Tedaj je začula tihe stopinje, ki so se plazile okoli šotora. Na uho so ji zazveneli sirovi moški glasovi, govoreči v tujem turškem jeziku.

»Šotor je obkoljen od stražnikov. Ti bi me takoj zgrabili in zvezali,« se je Marjetice polastil strah. Oplašena je opustila svoj namen. Spravila je bodalce v nedrje, se vsedla nazaj na stolec in se prepustila žalostnim mislim.

Tedaj se je hitro odgrnila zavesa: v šotor je stopil Jezuf beg. Videvši njegov drhteči obraz in pohlepne oči je Marjetica s prestrašenim krikom planila kvišku in skočila v kot.

»Ne boj se me, lepa sužnja,« jo je ogovoril beg prijazno. »Jaz te ljubim, pri meni te čaka bogastvo, če boš ljubezniva z menoj.«

Pregled vojn in političnih dogodkov

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil v ponedeljek tole vojno poročilo: Delovanje topništva na fronti Tobruka in Soluma v Severni Afriki.

Naše letalske edinice so bombardirale v Marsa Matruchu pristaniške naprave in vsidrane parnike

ter so povzročile požare. Druge edinice so napadle sovražno brodovje vzhodno od Sidi el Barranija. Sovražnik je izvedel letalske napade na Bengazi, Derno in Bardijo. V Vzhodni Afriki je angleško letalstvo ponovno napadlo posadko v trdnjavi Gondarju. V Grčiji je nekaj angleških letal bombardiralo Korint. V osrednjem Sredozemlju je neka naša torpedovka pod poveljstvom kapitana fregate Karla di Lewenberga s sodelovanjem izvidniškega pomorskega letala potopila eno sovražno podmornico.

Z ukrajinskega bojišča poročajo, da so

na rusko bojišče prispele italijanske čete

in 7. t. m. prevzele določen jim odsek. Na svojem odseku so prešle takoj v napad in vrgle sovražnika z močno utrjenih in srdito branjenih postojank. Posebni poročevalec agencije Stefani poroča, da so bili dospeli italijanski vojaki vzhičeni spričo dejstva: da so že na ozemlju, ki je bilo sovjetsko. Na njih obrazih sta se brali veselje, ker so bili izbrani za borbo proti Sovjetski Rusiji, in zadovoljstvo, ker vedo, da bo v kratkem z njih pomočjo osvobojena še ostala sovjetska zemlja.

Iz Hitlerjevega glavnega stana je objavilo nemško vrhovno poveljstvo v nedeljo poročilo, iz katerega povzemamo:

Muljavski:

JUNAŠTVO IN ZVESTOBA

Zgodovinska povest

8.

MARJETICA POBEGNE

Jezuf beg je bil med tem časom dobil obisk. Pred njim je na preprogi sedel podpoveljnik Murad bej, širokopleč človek sirovega obraza. Pravkar se je bil s četico janičarjev vrnil v tabor in je prišel poveljniku poročati, koliko je nagrabil blaga in sužnjev. Prekrižanih nog sta si sedela turška poveljnika nasproti in pušila iz čibukov. Stregel jima je zamorski sluga.

»Tostran Save je malo plena. Zlasti deklic in dečkov smo le malo zajeli,« je govoril Murad bej. »Med časom, ko zaradi narasle reke nismo mogli na to stran, so imeli kmetje dovolj časa, da so spravili na varno svoje imetje in svoje družine. Alah! Na oni strani Save smo imeli izdatnejšo žetev. Koliko plena smo nagrabili po Dolenjskem, koliko zalih žensk nalovili.«

»Jutri se vrnemo v glavni tabor,« je začel Jezuf beg pripovedovati, kar mu je bil sporočil lažni sel. »Kristjani nam hočejo odvzeti plen. Smrt nejevernikom!«

»Tukaj je sužnja Hasana age!« je zaklical janičar Isa pred vhodom in potisnil deklico v šotor. Bleda, tresoč se od strahu in sramu je obstala Marjetica pred turškima poveljnikoma.

»Alah! Lepotica, da ji ni enake v sultanovem haremu,« je zamomljal Murad bej in cmoknil z ustnicami v znak občudovanja.

Poželjivo je motril Jezuf beg stasito dekličje telo. V očeh mu je gorela divja strast. Dolgo jo je gledal, potem pa se je obrnil k črncu in mu velel: »Odvedi sužnjo v prostor, ki ji je namenjen za prenočišče!«

Zamorec je zgrabil Marjetico za roko in jo odvedel v ozadje dolgega šotora. Tu je odgrnil zaveso in potisnil deklico v drugi šotor, ki je stal tik poleg begovega, od katerega ga je ločila samo zavesa. V malem šotoru, kamor je zamorec pahnul Marjetico in zr njo spet spustil težko zaveso, je na nizki mizici stala srebrna tasa, polna slaščic. Od stropa je na drobni zlati verižici visela posoda, v kateri je gorela medla luč. Iz preprog in zaves je vel omamen vonj. Marjetico je obšla velika trudnost kakor po hudem delu. Zgrudila se je, zakrila obraz in zaplakala. Malodušnost jo je stiskala.

»Oče, Ferdinand, kje sta? Kaj se je zgodilo z vama? Vaju bom še kdaj videla?« je ječala mladenka. Prameni njenih dolgih, krasnih las so se ji razpuščeni usipali čez lice, na hrbet in rame. Dolgo je tiho ihtela, naposled se je umirila, njen duh je začel delovati in iskati poti v rešitev. Po glavi so se ji podile misli, porajali so se sklepi, zoreli

torej more biti le Rusija. Z drugimi besedami, Anglija, Amerika in Rusija si mislijo razdeliti svet v tri kose. Evropski kos bi bil v veliki meri izroččen Rusiji, ki je po sodbi bogatinskih držav sposobna obvladovati ga s svojo oboroženo silo.

Iz Stockholma poročajo: Kakšne namene ima Sovjetska Rusija v zdajšnji vojni, je dokazal tudi sklic nekakega vseslovanskega shoda v Moskvi.

Sovjeti so spet enkrat razgalili svoje načrte, kako si zamišljajo podjarmljenje Evrope.

Da bi posameznim narodom, posebno pa slovanskim, laže prišli do živega, so priredili zborovanje nekakšnih zastopnikov slovanskih narodov. Dne 10. t. m. je bilo to zborovanje otvorjeno. Zbrali so se izgnanci Poljakov, Čehov, Slovakov, Srbov, Bolgarov in drugih Slovanov. Aleksej Tolstoj jim je dopovedoval, da na zborovanju enakopravno zastopajo svoje narode. Ves njegov govor je bil naperjen proti narodnemu socializmu. Tudi Poljak general Janušaj je govoril v istem smislu. Ti zastopniki slovanskih narodov so na zborovanju podali celo nekako skupno prisego za nadaljno borbo. V zvezi s tem se je izvedelo, da hočejo sovjetska oblastva sestaviti tudi nekakšno češkoslovaško brigado, ki naj bi se borila za boljševike. Ta oddelek naj bi bil navidezno pod poveljstvom čeških oficirjev, ki bi prišli iz Londona v Moskvo, dejansko pa bi z njim razpolagalo sovjetsko vrhovno vojno poveljništvo.

Japonski listi prinašajo na prvem mestu izjavo avstralskega mornariškega ministra,

da bo Anglija poslala svoje vojno brodovje v Tihomorje, če bo to potrebno.

Listi pravijo, da navzočnost ameriškega in angleškega brodovja v tem morju jasno pričča, kakšni so angleški in ameriški nameni do Japonske.

Kakor poročajo londonski dopisniki švedskih listov, se bo posebni Rooseveltov odposlanec Hopkins, ki je imel razgovore z ruskimi predstavniki, pred svojim odhodom v Zedinjene države najbrže razgovarjal še s predsednikom angleške vlade Churchillom.

Najbrž bo predmet teh razgovorov čim hitrejša angleško-ameriška pomoč Sovjetski zvezi,

ker je verjetno, da je Hopkins prinesel iz Moskve vesti, da je pomoč Moskvi nujno po-

trebna, ako naj se sovjetski odpor še kaj časa nadaljuje, kakor izvajajo švedski novinarji.

Iz Berlina poročajo: V Angliji in Ameriki z velikim poudarkom širijo novice, da je imel ameriški zastopnik Hopkins v Moskvi več pogovorov s Stalinom in Molotovom. Po poročilih, ki jih imajo v Berlinu, je bil

baje dosežen sporazum o načinu, kako se naj dovažajo vojne potrebščine v Rusijo.

Amerika se je baje obvezala, da bo čez Vladivostok poslala v Rusijo približno 500 bombnikov in prav toliko najmodernejših lovcev. Istočasno bi s temi letali poslali v Rusijo tudi ameriške letalce, ki so prejeli dovoljenje, da se vojskujejo na ruskem bojišču. Hopkins je tudi sporočil Stalinu, da se je približno 1000 Američanov, ki živijo v Rusiji, odločilo sestaviti lastno legijo in se vojskovati na strani ruskih čet. V to legijo se mislijo prijaviti predvsem tisti Američani, ki so se kot prostovoljci vojskovali v Španiji.

Newyorški listi prinašajo

dolge razprave svojih vojaških strokovnjakov o glasovih, da se Anglija namerava izkrcati na evropski celinii. Ameriški strokovnjaki to možnost brezpogojno zanikujejo in naštevajo številne nepremagljive ovire, ki nasprotujejo uresničenju takega načrta. Zlasti naglašajo, da manjka Aneliji potrebnih vojni sredstev.

Iz Washingtona poročajo: Poslanska zbornica je sprejela zakonski ukaz, ki

dovoljuje predsedniku Rooseveltu, da lahko zapleni zasebno imetje,

kadar to zahtevajo koristi narodne obrambe. Predlog so predložili še senatu.

Newyorški list »Times Herald Tribune« poroča, da je vlada Združenih držav poslala brazilski vladi zahtevo,

naj Brazilija zasede Azorske otoke, češ da so življenjsko važni za obrambo Severne in Južne Amerike. Ta novica je povzročila po svetu veliko razburjenje. Azorski otoki so portugalska last.

Japonska agencija Domei poroča: V skladu s skupnim načrtom o vojaškem sodelovanju Amerike, Kitajske in Nizozemske Vzhodne Indije je

general Čangkajšek mobiliziral 50 svojih divizij za obrambo Birme v sodelovanju z angleškimi četami.

Kakor pravijo te vesti, so bile nove divizije mobilizirane v treh pokrajinah: Kuangsiju, Junanu in Čunanu.

V Washingtonu so čedalje bolj prepričani, da bo Japonska napadla Sovjetsko zvezo, kakor hitro bodo nemške in zavezniške sile globoko prodrle v evropsko Rusijo.

Pri vsem tem pa dvomijo v Washingtonu, da bi Japonci že zdaj skušali ovirati ameriške vojne dobave Rusiji. Prvi prevozi iz Amerike v Rusijo so že na poti. Če bi se Japonci le spozabili, pravijo v Washingtonu, bi to silno povečalo napetost na Tihem morju.

Gospodarstvo

= Ljubljanska pokrajina ima nad 98.000 glav goveje živine. Ob koncu julija je izšla naredba, ki ureja klanje goveje živine v Ljubljanski pokrajini. Važno je pri tem vprašanje, koliko živine ima naša pokrajina, da se smotrno uredi klanje govedi. »Prevod« ceni, da imamo zdaj v pokrajini 737 bikov, 22.418 volov in juncev, 55.781 krav in junic, 4250 junccev z enim letom, 10.685 telet, težkih nad 70 kg, in 3635 telet, težkih manj ko 70 kg. K temu je treba prišteti še 900 glav pozneje prijavljene živine. Skupno bi imela naša pokrajina 98.426 glav goveje živine, težke okoli 30 milijonov kilogramov žive teže. Računati moramo s povprečno 20 odstotki letnega prirastka, kar bi vrglo okoli 6 milijonov kg žive teže ali 3 milijone kg mesa (govedine in telatine). Pri 350.000 prebivalcih bi to vrglo 9,5 kg na osebo, kar bi bilo kaj malo. Poprej so kraji zdajšnje ljubljanske pokrajine govejo živino uvažali. Zdaj pa moramo računati le nase. Zaradi tega čaka našo govedorejo v glavnem naloga: zvišanje števila, kakovosti in plodnosti živine.

= Polovična voznina za Ljubljanski velesejem. Na vodstvo Ljubljanskega velesejma je prišlo sporočilo glavnega ravnateljstva državnih železnic, da je dovoljena polovična voznina za velesejem, in sicer na tale način: za blago od 3. septembra do 15. oktobra, za razstavjalce od 18. septembra do 3. novembra, za obiskovalce bodo imeli povratni vozni listki veljavo trinaest dni in se bodo izdajali v času od 1. do 16. oktobra; za povratek morajo biti ti listki brezplačno overovljeni v velesejski pisarni.

Oglašujte v »Domovini«!

žali zvezani ujetniki, na katere je budno pazilo večje število stražnikov.

Na tej strani tabora so vladali tišina, tema in molk, v bližini ni gorel nobeden ogenj in tudi stražarja ni bilo opaziti. Marjetica si je globoko oddahnila. Tu je ni mogel nihče videti. Spretno se je povzpela na ograjo vozov in se na drugi strani spustila na tla. Bila je rešena.

Zdaj se je kakor srna spustila v beg. Kmalu je ostal turški tabor daleč za njo. Temna noč je bila, vendar je Marjetica vztrajno tekla dalje in dalje. Ko se je utrudila, se je nekoliko odpočila in potem spet hitela naprej. Smer so ji kazali odsevi stražnih ognjev, ki so jih kurili kmetje v taboru na Šmarni gori. Proti jutru se je približala vzhodni Smarne gore upehana in zmučena. Vsedla se je na kamen, da se odpočije. Medtem se je začelo svetlikati. V prvem siju jutrnje zarje je Marjetica zagledala pred seboj znano sofesko. Prebrzela jo je in zavila s ceste v dolino, kjer je stal mlin. Z utripajočim srcem je prihitela do njega. Tresčila v vrata in planila v sobo. Obstala je na pragu. Prestrašen krik ji je ušel iz grla, grenka slutnja ji je zatrepetala v duši. Z groze polnimi očmi je zastrmela v sledove posušene krvi, ki so pokrivali tla. Na klopi pri peči je ležala turška obleka s turbanom. V sobi je bilo vse narobe, pohištvo prevrnjeno in stene obrizgane s krvjo.

»Kje je oče? Kaj se je zgodilo v mlinu? Čigava je kri, ki pokriva tla?« Kakor blišči so švigale deklici misli po razgreti glavi. Omahovaje je stopila v svojo kamrico in se zgrudila na posteljo izmučena do skrajnosti.

Stopil je proti njej. Iztegnil je roke, da bi jo prijel. Marjetica je hitro posegla v nedrje. V njeni roki se je zalesketalo bodalo. Zaklicala je z navidezno hladnokrvnim glasom: »Korak naprej in mrtvi boste!»

Jezuf beg je nehote stopil korak nazaj, ne toliko prestrašen kakor začuden. Obstal je in z izbuljenimi očmi zastrmel v deklico. Zardel je od jeze in kriknil srdito: »Sužnja, kje si dobila orožje? Odloži bodalo! Daj sem, to ni zate!»

Pognal se je proti deklici. V brezumni grozi je Marjetica z vso močjo sunila proti priskočivšemu Turku in ga zadela bolj, kakor je nameravala. Njeno bodalo se je begu do ročaja zasadilo v grlo. Sivobralec je zagrgal, razprostrl roke in brez glasu padel na hrbet. Debela preproga, ki je pokrivala tla, je udušila glas padca njegovega težkega telesa. Bodalo mu je obtičalo v rani, iz katere je molel le ročaj, rdeč od krvi.

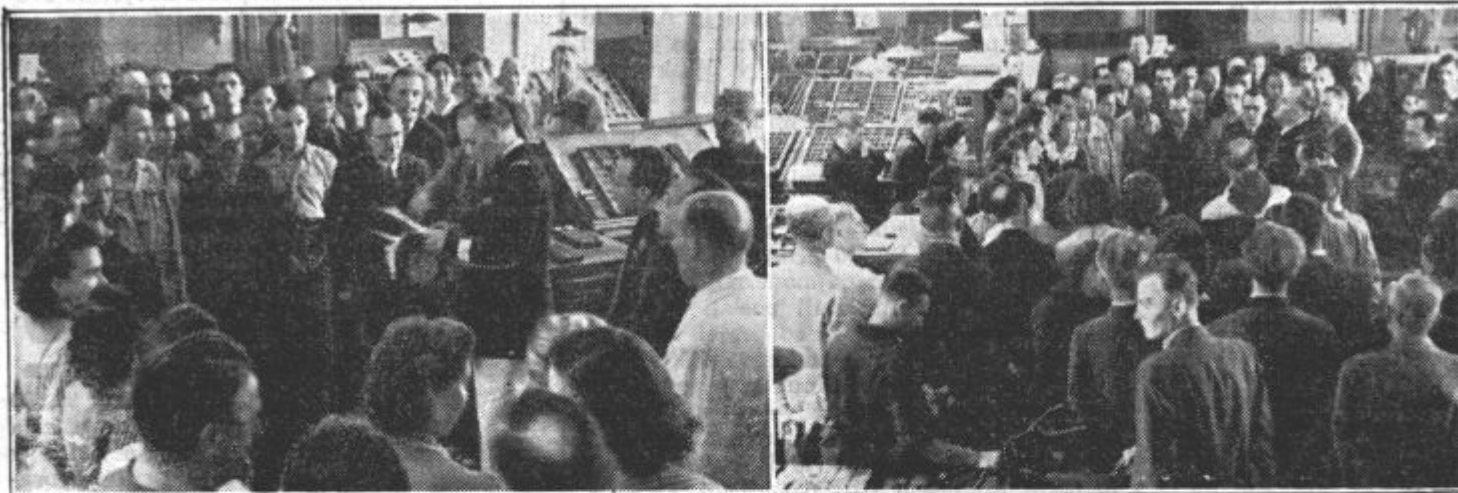
Deklica je obstala ko okamenela. S široko odprtimi, groze polnimi očmi je zastrmela v mrtvo postavo.

»Bog nebeški, kaj sem storila!« je dahnila, trepetajoča po vsem telesu. »Človeka sem umorila!»

Kolena so se ji šibila, silno razburjenje jo je prevzemalo. Padla je na stolico in si zakrila oči, da bi ne videla grdo spačenega begovega obraza in strašnih osteklenelih oči. Dolgo časa je sedela nepremično pritiskajoč dlani na obraz in trepetala. Zdajci pa je skočila na noge: »Bežati moram. Le hitro proč od tod. Če me Turki dobe ob mrtvecu, bo po meni.»

Sklonila se je k truplu Jezufa bega in mu

odvzela handžar z dragocenim ročajem, ki mu je tičal za širokim svilnatim pasom. Približala se je šotorovi steni, nastavila uho na svilo in poslušala napeto. V bližini šotora je vladala mrtva tišina, korakov straže ni bilo več slišati. »Pogum velja!« je siknila Marjetica. Dvignila je roko s handžarjem ter z enim samim zamahom prerezala šotorovo steno od vrha do tal. V svili je zazevala široka odprtina. Marjetica je previdno pomohila glavo skozi in se ozrla na levo in desno. Črna noč je zavijala taborišče Turkov v neprodarno temo, iz katere je žarelo le še nekaj drobnih ognjev. To so bili ognji stražnikov. Eden je gorel nedaleč od vhoda v šotor Jezufa bega. Okoli njega je sedelo približno dvajset janičarjev, begovih telesnih stražnikov, katerih naloga je bila paziti, da se ponoči nihče ne približa poveljnikovemu šotoru. Ogenj je bil majhen, prav za prav samo kup žerjavice, od katere je padal na begov šotor slaboten svit, ki pa je segel le do predne strani šotora, kjer je bil vhod, medtem ko je njegova zadna stran bila zavita v gosto temo. V neposredni bližini ni bilo nikogar. Gibčno se je splazilo njeno vitko telo skozi odprtino, hušnila je okoli šotora ter se začela previdno in neslišno ko senca pomikati mimo šotorov proti vozovom, ki so obdajali tabor. Stražniki, dremajoči okoli ognjev, je niso zapazili. Z viharno utripajočim srcem se je pomikala dalje skozi taborišče, se po možnosti ogibala od stražnih ognjev razsvetljenih mest in se skrivaje za šotore polagoma priplazila do vozov. Nihče je ni bil opazil. Kljub temi se je Marjetica na lastno srečo približala vozovom na nasprotni strani od one, kjer so ob vozovih le-

Visoki Komisar
med uslužbenci
Narodne tiskarne
in med uredniki
listov »Jutrove-
ga« konsorcija

Novice

* **10letnica smrti dr. Majarona.** Te dni je poteklo 10 let, odkar je umrl v Ljubljani odlični slovenski pravnik, prosvetni delavec dr. Danilo Majaron. Mnogostransko in plodno je bilo njegovo življensko udejstvovanje. Ne samo v odvetniškem poklicu in v pravniškem udejstvovanju sploh, tudi v kulturnem udejstvovanju je bil pokojni dr. Danilo Majaron mož, ki je storil svojo veliko dolžnost. Slovenski narod mu bo ohranil večni spomin kot ustanovitelju slovenskega vseučilišča, kateremu je po naklonjenosti Duceja in Visokega Komisarja zagotovljen obstoj. Trajno vrednost bo imelo tudi izredno plodno udejstvovanje pokojnega dr. Danila Majarona v pravniškem poklicu. Tvorno je sodeloval pri oblikovanju našega pravniškega jezika kot urednik »Slovenskega pravnik«. Možu dela za narod bomo zmerom hvaležni!

* **Pokrajinska delavska zveza v Ljubljani opozarja vse delodajalce** na to, da velja še vedno v celoti predpis obrtnega zakona, zlasti pa tudi določbe, ki se nanašajo na dopuste zasebnih nameščencev v zvezi s členom 329. obrtnega zakona. V zvezi s tem se naprošajo delodajalci, da vsem svojim nameščencem tudi to leto kakor običajno priznajo v celoti običajni zakoniti dopust.

Kljub veliki vznemirjenosti je zaspala kakor ubita: narava je terjala svoje.

Kmalu potem, ko je Marjetica pobegnila iz turškega tabora, se je do šotora Jezufa bega priplazila temna senca. Bil je Hasan aga. Ze od daleč je bil zapazil pramen svetlobe, ki je prihajala skozi odprtino v svilnati šotorovi steni, napravljeno od Marjetične roke. To je zbudilo njegovo pozornost. Ne da bi ga bili stražniki pri ognju zapazili, se je aga približal šotoru. Videvši prerez v razpeti svili je osupnil. Previdno se je ozrl okrog sebe in se nato splazil skozi luknjo v šotor.

Marjetice, katero je hotel odvesti iz begovega šotora, ni bilo nikjer. Na preprogi je ležalo v krvi truplo Jezufa bega, iz vratu mu je molel ročaj bodala.

»Ahl! Kristjanka je umorila bega in pobegnila. Pobegnila begu in meni,« je zamrmral Hasan ozlovoljen. »Le nikar ne mišli, golobica, da si meni za zmerom utekla. Gotovo je zbežala v ono samotno dolino, kjer je njen dom. Hočem ji slediti tja. Moram jo privedi v svojo kulo.«

Splazil se je iz šotora in se skrnil v temi. Lezel je nazaj proti svojemu šotoru. Stopil je vanj, si opasal sablo, vtaknil za pas pištolo in handžar ter spet odšel ven. Korakal je mimo ognja, pri katerem so sedeli stražniki, in se približal vozovom. Zlezal je na ono stran in krenil tja, kjer so se pasli konji pod nadzorstvom nekoliko Turkov. Kurili so v neki vsedlini velik ogenj, sedeli okoli njega in peli divje bojne pesmi.

Hasan aga je ulovil svojega zrebca Šerifa

* **Važno opozorilo.** Opozorjeni smo bili na to, da poedinci zbirajo prispevke za Rdeči križ z različnimi potrdili in pismi. Prosimo, da vsakega takega odklonite in ga napotite na Rdeči križ, ki pomaga vsakemu, ki je pomoči res potreben. Nabiralci Rdečega križa imajo posebne nabiralne pole, opremljene z žigom Rdečega križa in podpisi odbornikov. Le osebe, ki lahko predložijo take nabiralne pole, so upravičene pobirati za Rdeči križ. — Pokrajinski odbor Rdečega križa.

* **Za komisarja novomeškega okraja** je imenovan g. inž. Anton Marolt iz Ljubljane, ki je te dni nastopil službo.

* **Zlato mašo je bral.** V nedeljo 10. t. m. je pri Sv. Gregorju bral slovesno zlato mašo ondotni župnik in duhovni svetnik g. Franc Krumpetar. Zlatomašnik je po rodu iz Tunjic pri Kamniku, kjer se je rodil 1865. Šolal se je v Kamniku in Ljubljani. Po končanem bogoslovju ga je knezoškof Missia l. 1891. posvetil za mašnika. Zlatomašnik g. Krumpetar je priljubljen med župljani.

* **Zlata poroka v Ajdovščini.** Dne 25. julija sta obhajala zlato poroko g. Franc Furlan in njegova žena g. Antonija, rojena Žvokljeva. Slavljenec je po poklicu mizar. Šest otrok, ki sta jih imela v zakonu, sta lepo vzgojila. Zlatoporočnica sta še čvrsta in zdrava. Želimo jima še mnogo srečnih let!

* **Zlata poroka.** V podružni cerkvi sv. Petra v Zapužah pri Šturjah na Vipavskem sta 25. julija slovesno praznovala zlato poroko Franc

Zvokelj in njegova žena Milija, rojena Nadliškova. Čestitamo!

* **Zlata poroka zakoncev s 17 sinovi.** V Viareggiu sta praznovala zlato poroko 75letni delavec Angelo Pucci in njegova 68letna žena Annunziata. Ob tem zakonskem jubileju se je zbralo okrog njiju 40 potomcev. Zakoncema se je v zakonu rodilo 17 sinov, izmed katerih danes živi še deset. Navzlic visoki starosti sta Puccijsva še krepka. Pucci je bil mornar in je bil odlikovan s kolajno za hrabrost, ker je bil pri neki ladijski nesreči rešil dva potapljačja se mornarja.

* **Volitve župnika v Borštu pri Trstu.** Vas Boršt v okolici Trsta je v nedeljo 20. julija doživela dogodek, ki se od časa do časa ponavlja samo v nekaterih župnijah tržaške škofije: volitev novega župnika. To pravico so ohranile župnije Boršt, Sežana, Osp, Podgorje in Klanc še iz starih časov. V Borštu je bila župnija dolgo časa brez pastirja. Na belo nedeljo letos pa je dobila novega župnika. Iz Ospa v Istri se je preselil v Boršt dekan g. Franc Malalan, rojak s sosodnih Opčin. Zdaj, ko so bile volitve, se je vsa župnija soglasno izrekla za novega pastirja. Volitev se je vršila po starodavnem obredu v župni cerkvi. Udeležili so se je vsi hišni gospodarji iz Boršta pred g. dekanom iz Klanca in županom iz Doline.

* **Prostovoljci iz Dubrovnika za rusko bojišče.** Sarajevski »Katolički tjednik« poroča, kako se je Dubrovnik poslovil od prvih pro-

— Gorjanovega Janičarja, ga osedlal, se zavihel nanj in odjezdil v temno noč.

9.

NAPAD NA TURŠKI TABOR

Ko je Gorjan odjezdil iz turškega tabora, je v divjem diru podil konja proti Šmarni gori. Prejezdil je sotesko ter zavil v dolino, kjer je tih in zapuščen sameval mlin. Pred njim je razjahal in stopil v izbo. Prižgal je leščerbo in nato začel naglo odlagati turško obleko, ki jo je nosil na sebi. »Vrag vzemi te cunjel!« jih je jezno zagnal na klop pri peči ter se hitro preoblekel v svoje staro kmečko oblačilo. Ko se je preoblekel, je vzel iz omarice nekoliko kruha in sira, to v naglici pojedel, se nato ponovno oborožil s turškim orožjem ter zapustil mlin. Peš je šel iz doline, prešel sotesko ter zavil na ozki kolovoz, ki je v vijugah držal navkreber proti vrhu Šmarne gore, na kateri so goreli številni veliki ognji, katerih svet je bil viden daleč naokoli.

Gorjan se je s krepkimi koraki poganjal po slabi poti navzgor, proti kmečkemu taboru. Bil je še daleč pod vrhom, ko je od zgoraj zaklical grmeč glas: »Kdo si? Odzovi se! Če si Turek, ti zvalim na glavo težko skalol!«

Nande je spoznal moža po glasu. Zaklical je: »Čmokelj, pusti skalo na miru! Nisem Turek, ampak veren kristjan in pošten Kranjec!«

»Potem se pa le približaj. Toda, če si vohun, boš točil krvave solze! To ti rečem jaz, Luka Čmokelj!«

Ko je prispel Gorjan na vrh gore, ga je obkolila truma pretečih postav. Potegnili so ga k bližnjemu ognju in eden izmed kmetov mu je z gorečo vejo posvetil v obraz.

»Hoj, to si vendar ti, Gorjanov Nandel!« so se začudili kmetje. »Vsi smo bili prepričani, da ti je kriva turška sabla odpihnila glavo z vratu!«

»Kakor vidite, mi glava še vedno čvrsto čepi na vratu,« se je smejal Gorjan prisiljeno, saj sta mu žalost in skrb zrla iz oči. Možje so se gnetli okoli njega, mu stiskali roko in ga obsipali z vprašanji. Gorjan je bil redkobeseden, ni se dal zadržati. V družbi fantov se je pomudil le kratke trenutke, nato pa je šel v cerkev. Okoli nje se je razprostiral večji prazen prostor, obdan od dokaj trdnega in visokega zidu. Na tem prostoru okoli cerkve je gorelo mnogo velikih ognjev, okrog katerih so sedeli in ležali možje in fantje. Cerkevna vrata so bila odprta na stežaj. V cerkvi je gorela luč, po tleh so bile položene slamnjače in na njih so ležale ženske.

Pred cerkvijo je zavladal živahen hrup, ko je prišel tja Gorjan. Možje in fantje so vstajali spoznavši prišleca, se rinili v njegovo bližino, ga ogovarjali in izpraševali. Mladi mož se je približal ognju, okoli katerega so bili zbrani kmetje župani iz okoliških vasi. V kratkih besedah je opisal svoje doživljanje. Povedal je, da so Turki ubili mlinarja Juga ter ugrabili Marjetico, njegovo nevesto.

»Toda moja nevesta ne sme postati turška sužnja!« je zaklical z odločnim glasom. »Marjetico hočem rešiti! A vi fantje in možje mi pomagajte, da osvobodim deklico, poleg nje pa še druge ujetnike.«

»Turkov je mnogo nas pa malo. Bilo bi naravnost blazno, če bi jih napadli,« je ugovarjal eden izmed kmetov.

»Čujte, možje in fantje, nedaleč od Šmarne gore tabori manjši oddelek Turkov, pri-

stovoljcev, ki so se šli boriti na rusko bojišče. V Dubrovniku in bližnji okolici se je prijavilo kakih 60 prostovoljcev, ki so se pred odhodom udeležili skupne službe božje, kjer so se tudi spovedali in pristopili k obhajilni mizi. Bogoslužje je opravil njihov duhovnik Nikola Dorešić, ki je nato z njimi odpotoval na bojišče.

* **Srečna vrnitev bivših jugoslovanskih mornarjev.** V Genovo je prispelo iz Barcelone 14 bivših jugoslovanskih mornarjev. V prvih dneh aprila, preden je nastala vojna med Italijo in Jugoslavijo, je prispela v Gibraltar neka bivša jugoslovanska ladja, ki je opravljala službo med Ameriko in Italijo. Tu so jo zasegli Angleži, ker so hoteli preprečiti, da bi ladja prišla v italijanske roke. Posadka je bila po večini sestavljena iz Srbov, kakšnih petnajst oseb pa je bilo iz Dalmacije, in sicer iz Šibenika, Splita in Zadra. Mornarji so nato Angležem pobegnili. Najprej je to storil prvi strojnik, ki je ponoči spustil z ladje majhen čoln in prispel z njim do španske obale. Nasledno noč so isto storili tudi ostali mornarji. Tudi njim se je posrečilo priti do španske obale. Tu so potem peš nadaljevali pot, nato pa so jih španska oblastva prijela. Čez nekaj časa so jih prepeljali v Madrid. Italijanski konzul jim je šel na roko in jim izstavil italijanske potne liste, s pomočjo katerih so lahko prispeli v Italijo. Iz Genove so se zdaj navotili dalje proti Reki, odkoder bodo odšli na svoje domove.

* **30dnevni izredni dopust za vojake.** Vsi vojaki, katerih obnašanje je neoporečno, imajo pravico do 30dnevnega izrednega letnega dopusta. Ti dopusti se lahko dobe v teku vsega leta in so jih deležni tudi oficirji. S tem dopustom se hoče omogočiti vsem vojakom, da z vršitvijo svojega poklicnega dela doprinesejo v vseh delovnih panogah svoj delež h gospodarskemu napredku države. Zato je prepuščeno razsodnosti poveljnika, da dobe vojaki dopust v času, ki je za njih poklicno delo najprikladnejši. Ob zdajšnjem času imajo prednost kmetje in kmečki delavci. Oni, ki so že imeli 20dnevni kmetijski dopust, dobijo dodatno lahko še 10 dni izrednega dopusta za poljska dela.

* **Delavci odhajajo v Nemčijo.** Iz Trsta je odšla večja skupina delavcev v Nemčijo. Pred odhodom jih je pozdravil v dvorani Industrijske zbornice tajnik dr. Piva. Delavci so sprejeli njeov govor z velikim navdušenjem in vzklikanjem Duceju.

bližno dvesto mož. Ujetnikov sicer nimajo mnogo, a so to po večini mlada dekleta in med njimi tudi moja nevesta Marjetica. Fantje! Ali bomo res pustili, da Turki odvedejo v sužnost cvet naših deklet? Nikoli! Moramo jih rešiti sramotne usode! Turki zdaj spijo razen stražnikov. Noč je temna, skrivaj se priplazimo v njihovo bližino; se polastimo konj, ki se pasejo izven tabora, jih zajezdimo ter udarimo na dušmane. Može, če niste babe, pograbite za orožje in mi sledite!

S krepko besedo je Gorjan izpodbujal kmete. Njegove iskre besede niso bile izgovorene zaman. Zlasti fantov se je polastilo navdušenje. Precejšno število mladi korenjakov se je odločilo slediti Gorjanu. Tudi nekoliko mož se mu je pridružilo. Oborožena s sekirami, kosami in sablami se je spustila nad osemdeset mož broječa četa kmetov za svojim voditeljem Gorjanom po obronku gore navzdol. Preskakajoč nizko grmovje se je črna družba mož kakor plaz pripodila na ravan, čez katero je padal slaboten svit ugašujočega požara v daljavi. V ozadju ravnine so se skozi noč svetile rdeče luči, stražni ognji v turškem taborišču.

»V treh urah bomo tam,« se je oglasil Gorjan. »Korakajte krepko! Naprej!«

Četa mož je odrinila čez polje. Zamolklo je odmevalo topotanje mnogih korakov. Zdaj se je tu zdaj tam zasvetila v temi ostrina kose, kakor bi se bilo zabliskalo. Skoro v teku so hiteli dalje. Stražni ognji v turškem taboru so bili čedalje vidnejši. Že je bilo razločiti bele šotore. Nekoliko stran od tabora je žarel osamljen ogenj, okrog katerega so se gibale temne sence.

* **Naši vojni ujetniki v Nemčiji bodo izpuščeni.** Nemški Rdeči križ v Berlinu je sporočil nemškemu konzulatu v Ljubljani, da bodo ujetniki, pripadniki bivše jugoslovanske vojske, ki so v nemškem ujetništvu, izpuščeni, in sicer na podlagi ukrepa nemškega vrhovnega poveljstva. Zato so vse posamezne poizvedbe brezpredmetne. Svojci ujetnikov naj vzamejo to sporočilo na znanje in naj s trdnim zaupanjem v gorno izjavo pričakujejo skorajšno vrnitev svojih dragih. Kljub temu bo vršil Rdeči križ v Ljubljani svoje naloge dalje in bo v najkrajšem času izposloval pošiljanje zavrtkov ujetnikom, ker se njihov povratek gotovo ne bo mogel izvesti v najkrajšem času.

* **Za strožje nadzorovanje prodaje najnujnejših življenjskih potrebščin.** Rimski »Uradni list« je objavil uredbo o ustanovitvi osrednjega odbora za ureditev prodaje in nadzorovanje cen najnujnejše potrebnih živil. Sklepi tega odbora bodo imeli zakonsko veljavnost.

* **Paketi za vojne ujetnike v Nemčiji.** Pokrajinski odbor Rdečega križa v Ljubljani je prejel od pokrajinskega poštnega ravnateljstva v Ljubljani sporočilo, iz katerega povzamemo: Generalna direkcija pošte in brzojava v Rimu je dovolila sprejem paketov pri poštah Ljubljanske pokrajine, naslovljenih na jugoslovanske vojne ujetnike v Nemčiji. Dovoljeno je pošiljati pakete do teže 5 kg brez označene vrednosti in brez odkupnine. Na vrhu naslova na spremnici je treba staviti označbo: »Le colis pour le prisonnier de guerre«; prav tako na paketu. Poštnih pristojbin za pošiljanje teh paketov ni. Omot paketov mora biti trpežen, po možnosti škatla, zavita v platno ali povoščeno platno. Za pakiranje tako znotraj kakor zunaj se ne smejo uporabljati časopisi in ne tiskovine. Priložiti se ne sme nobeno pismo sporočilo, pač pa je dovoljeno vložiti v zavoj kopijo naslova, seznam poslanih predmetov in naslov pošiljatelja. Paketi smejo vsebovati samo nasledne predmete: nepokvarljiva živila (rastlinska), vojaške uniforme, ki ustrezajo vojaškemu činu ujetnika, perilo, nočavice, obutev, milo, toaletne predmete (ne v tubah in steklenicah, temveč samo v škatlah), igre, godbene instrumente, knjige, ki ne razpravljajo o političnih vprašanjih in igralne karte. Za predajo teh paketov se uporabljajo mednarodne poštno spremnice, katerim je treba priložiti dve izpolnjeni carinski deklaraciji. Na spremnicah mora biti označena natančna vsebina v francoščini. Te

»Tam so konji!« je dejal Gorjan. Trenutek nato se je ustavil. Tudi vsi drugi so obstali na mestu in trdneje stisnili vsak svoje orožje. Začuli so naglo topotanje konjskih kopit. Od turškega tabora je proti njim v besnem diru drvel jezdec. Ko je švignil čez prostor, ki ga je obseval svit požara, so kmetje uzrli pisano oblačilo in zelen turban turškega oficirja. Da je bil jezdec Turek, je Gorjan prvi spoznal, vendar ni zaslutil v njem roparja svoje neveste, kajti jezdec je prehitro spet izginil v temi.

»Fantje, tega Turka moramo dobiti,« je šepnil. »Stojte mirno in bodite pripravljeni. Turek dirja naravnost proti nam. Ko se nam približa, pademo po njem in ga pošljemo v Mohamedov raj.«

Hasan aga je ničesar hudega sluteč jezdil dalje. Toda na mah je s krepko roko pridržal konja in prisluhnil v noč. Zazdelo se mu je, da je zaslišal nekje v bližini rahlo zvenketanje, kakor bi se trčilo jeklo ob jeklo. Ostro je zrl pred se v sivo temo. Zdajci se je zdrznil, na uho mu je udaril približajoč se šum, začul je topot nog in zagledal premikajoče se sence, ki so se vrgle proti njemu z bliskovito naglico. Hotel je zaoreniti konja, ga ponovno pognati v dir, toda bil je že obkoljen od skrivnostnih postav. Zažvižgalo je po zraku. Začeli so padati udarci. Hasana aga je oblila kri. Začutil je, da je ranjen. Zakričal je od srda in bolečine ter besno izpodbodel konja. Zrebec je v velikih skokih planil naprej. Spet je zažvižgalo po zraku, ostra konica kose se je zasadila jezdecu v prsa, omahnil je, a se pravočasno zgrabil za grivo, da ni padel s sedla na tla, in konj ga je odnesel v noč. V blaznem diru je nesel

pakete in spremnice morajo pošte usmerjati na pošto Ljubljana 2, ki jih odpravlja pošti Trieste Pacchi Dogana.

* **Smrt uglednega obrtnika.** Po dolgotrajni boleznii je zatisnil svoje blage oči bivši trgovec s kolesi, pozneje mehanični obrtnik in sodni izvedenec g. Franc Florjančič iz Ljubljane. Rajnki je bil mož poštenjak, vedno vesel in za lepo petje navdušen. S svojo soprogo Franjo je vzgojil v srečnem zakonju osem otrok, izmed katerih živi še pet in so vsi lepo preskrbljeni. Bodi možu poštenjaku in zglednemu družinskemu očetu ohranjen najlepši spomin!

* **Smrt uglednega Litijana.** V Leonišču v Ljubljani je umrl v starosti 62 let g. inž. Pavel Kobler, načelnik uprave monopolov v pokoju, eden izmed najuglednejših tržanov iz Litije. Pokojnikovo ime je v slovenski javnosti dobro znano. Kot velik ljubitelj prirode je imel najboljše stike s slovenskimi planinarji in s kmečkim prebivalstvom. Zapuстил je vdovo go. Anico iz ugledne Knafličeve družine in sestro go. Kristino Gregoričovo. Pokojnik je bil prepeljan v Litijo. Naj mu bo ohranjen časten spomin, žalujočim odkritosrčno sožalje!

* **Smrt stoletnice na Vipavskem.** V Bujah na Vipavskem je umrla 104letna Antonija Dubčeva, rojena l. 1837. Bila je vdova po delavcu. Žena je bila navzlic svoji izredni starosti še čila in se je spominjala vseh večjih dogodkov, ki so se dogodili doma in v svetu v njenem stoletju. Vse svoje življenje je živel zelo zmerno.

* **V pasjih dnevih je sneg pobelil planine.** Deževje zadnih dni je zelo ohladilo ozračje. V sredo, ko je skoro ves dan deževalo, je bil za ta čas naravnost hud mraz. Zato pa so se precej globožo pobelile Kamniške in Julijske Alpe in Karavanke s snegom. Trajalo bo precej dni, preden bo sneg izginil. Zaradi srege na planinah vlada tudi hlad v ravninah.

* **Po 16 letih najdena trupla štirih planincev.** Pred šestnajstim leti je krenila skupina štirih delavcev iz neke tvornice v Sandriu na planinski izlet. Delavci so plezali na goro Disgrazio. Od tam se niso več vrnili. Za njimi so odšle številne reševalne odprave, toda nobena ni našla za njimi sledi. Nedavno pa je neki Guido Bartarelli iz Pontov vodil nekega izletnika po južni steni gore Disgrazie in v vdolbini našel štiri okostnjake. Na podlagi njegove prijave so svojci ugotovili, da so to ostanki tistih štirih delavcev, ki so pred

konj ranjenega Turka dalje. Hasan aga je pri vsakem konjskem skoku občutil strašno bolečino. Čutil je, kako mu je tekla kri. V glavi se mu je začelo vrteti. Njegove roke so izpustile konjsko grivo, omahnil je, se zvrnil vznak ter obležal na tleh nepremično. Konj pa je bežal dalje v noč.

»Ušel nam je pasjeglavec!« je srdito zarobantil eden izmed kmečkih fantov, pobravši se s tal, kamor ga je bil podrl Hasanov konj.

»Daleč ne bo prišel,« je rekel drugi. »Mislil, da smo ga pošteno oklali. Glavo stavim, da se bo zgrudil kje mrtev, še preden bo sinila jutrnja zarja.«

»Nocoj mora teči smrdljiva turška kri v potokih!« je zagodrnjal tretji. »Klali jih bomo nepripravljene kakor volkovi ovce. Mnogo jim imamo povrniti.«

»Tiho zdaj, pa hitro dalje!« je velel Gorjan trepetajoč od nestrpnosti. »Molčite in stopajte kolikor mogoče tiho. Turki, ki čuvajo konje, ne smejo začuti naš prihod. Pritihotapiti se moramo v njihovo bližino in jih pobiti brez hrupa.«

Kakor tropa volkov ovčjemu hlevu so se bližali turškemu taboru. Nobena kosa ni živknila, niti ena usta niso izpregovorila. Čul se je samo tih šelest trave pod nogami. V svitu ognja so zagledali pred seboj pasočee turške konje. Pazniki so skoro vsi ležali okoli ognja in mirno spali, le dva ali trije so sedeli s podvitimi nogami, pušili in se pogovarjali.

(Dalje.)

šestnajstimi leti ostali v gorah in se verjetno pred nevihto zatekli v zavetje, pa tam zmrznili.

* **Nesrečna smrt pridnega gospodarja.** Posetnik v Dolini Ivan Prašelj je peljal zvečer domov voz krompirja. Iz neznanega vzroka sta se pa voliča splašala in podrla gospodarja na tla. Prepeljali so ga takoj v tržaško bolnišnico, kjer je že naslednji dan umrl. Nesreča je hudo prizadela njegovo družino in znanca, ki so ga cenili kot poštenjaka. Bodi mu lahka zemlja!

* **Smrtna nesreča mladega delavca.** Nedavno se je v Ljubljani v Prešernovi ulici pred Gregorčičevo drogerijo pripetila huda prometna nesreča. 36letni delavec Lojze Zorman iz Hrastnika je šel po hodniku. Očitno nevarjen prometa v mestu je stopil na cestišče, tedaj pa je pridrvel tramvaj. Voznik je takoj z vso silo zavrl, vendar ni mogel preprečiti najhujše. Voz je Zorman z vso silo odbil in ga vrgel, da je udaril z glavo ob tla. Zormanu so jadrno prepeljali v splošno bolnišnico. Toda vsa pomoč je bila zaman. Ponesrečenec je takoj po prevozu izkrevavel.

* **Požar pri mizarju.** V Borštu pri Trstu je nastal požar v mizarjski delavnici Ivana Družine. Ogenj je upepelil vso zgradbo. Samo orodje, ki je zgorelo, je bilo vredno 20.000 lir, zaloga lesa pa 30.000 lir. Skoda je tem občutnejša, ker Družina ni bil zavarovan.

* **Kadar se strela igra.** Nenavadno pot si je izbrala strela, ki je nedavno udarila v hišo Demetrija Prevedella v Trevisu. Doma je bila gospodinja s svojimi tremi hčerkami. Strela je udarila v električni vod, po njem skočila v stanovanje, zažgala opravo in obleke, viseče na stenah, nato pa skočila v kaščo, kamor se je bila zatekla 13letna hči Olga. Strela ji je zažgala obleko in jo sunila proti oknu, s katerega je dekle padlo pet metrov globoko na dvorišče. Tam so jo potem našli nezavestno. Prepeljali so jo v bolnišnico, kjer so zdravniki ugotovili, da poškodbe niso hude.

* **Velik požar pri Sv. Petru na Krasu.** Pred dnevi je zadela Sv. Peter na Krasu velika požarna nesreča. Nastal je ogenj iz neznanega vzroka in zaradi hudega vetra kmalu zajel 10 zgradb. Gasili so domači gasilci in gasilci iz Postojne in Trsta.

* **Smrten padeč v prepadi.** 18letni Ivan Sosič z Opčin pri Trstu je strmoglavil v prepadi čez steno, ki se vzpenja od Rozandske doline do Jezera. Obležal je na dnu mrtev. Nihče ni bil priča njegove nesreče in domači so ga zaman iskali. Sele čez teden dni so ga po naključju našli tržaški izletniki.

* **Za rešitev otroka v smrt.** V neki rečici pri Zadru se je kopal 10letno dekletce in se je na lepem začelo utapljati. Da jo reši iz valov, je v vodo skočil dijak Alberto Di Santhe, a preden jo je mogel spraviti na breg, so mu pošle moči. Drugi, ki so stali na bregu, so se rešili najprej dekletce, nato pa so še Albertu priskočili na pomoč. A ko so ga spravili na breg, je bil že nezavestno. Brž so ga pripeljali v vojaško bolnišnico, a vse prizadevanje zdravnikov je ostalo zaman.

* **Zaradi ropā obsojen.** Dne 17. maja zvečer je šla lastnica neke tržaške tobačne trafike Jospina Milavčeva domov. Nesla je v ročni torbici vrednostne papirje in gotovino v skupni vrednosti nekaj tisočev lir. V temi pa jo je napadel neznanec, ji iztrgal torbico in pobegnil. Policija je napadala kmalu izsledila v osebi Giordana Peternellija, ki je bil že večkrat kaznovan zaradi raznih zločinov. Ker je izvršil rop v vojnem času in ko je bilo mesto zatemnjeno, je prišel pred izredno sodišče, ki ga je obsodilo na 25 let ječe zaradi ropā in še na tri leta in štiri mesece zaradi tega, ker je ponovno izvršil tako dejanje.

* **Zlo je treba korenito iztrebiti.** Naše ljudstvo že od nekdaj ostro obsoja konjske tatvine, ki so nekaka posebna izurjenost dolenskih ciganov. Teh tatvin je bilo pred zdajšnje vojno razmeroma malo. Po vojni, zlasti v prvih dneh po prevratu, pa se je tudi v tem oziru marsikaj spremenilo. S konjskimi tatvinami so se poleg ciganov začeli baviti tudi tisti zlikovci, ki so sicer že prej segali po tuji lastnini, pa se tujih konj še niso lotevali. Konjske tatvine so se po vojni tako razširile, da si morajo kmetje pomagati tako, da

spijo v konjskih hlevih. Novomeško sodišče ima zdaj opravka s konjskimi tatovi, ki so jih doslej iztaknili. Pred dnevi se je pred tem sodiščem vršila razprava o konjski tatvini, v katero je bil zapleten tudi neki nedoletni mladenič. Državni tožilec je pri tej razpravi poudaril, da so se konjske tatvine pri nas po vojni že tako razširile, da so postale naša narodna sramota, ki jo je treba s temeljitimi kaznimi odpraviti.

Z Gorenjskega

Najkrajša cesta med Gorenjskim in Spodnjim Stajerskim. Kot najkrajšo cestno zvezo med Gorenjskim in Spodnjim Stajerskim so začeli graditi cesto Kranj—Kamnik.

Smrt dobre žene. Te dni je umrla v Poljanah nad Skofjo Loko ga. Marija Subičeva, žena pred 14 leti umrlega zadnjega podobarja in poštarja v pokouju Tineta Subica. Pokojnica je bila dobra žena, živeča le za svojo številno družino. Zato je pa bila tudi spoštovana med Poljanci. Dočakala je lepo starost 77. let. Pokojnica se je zmerom udeleževala narodnih prireditev v Poljanski dolini. Najlepši ji spomin, sorodnikom pa izrekamo najiskrenejše sožalje.

V Gorenji vasi-Retečah je po dolgi bolezni preminil bivši pisarniški uslužbenec kurilnice državnih železnic v Ljubljani g. Drago Dolinar, po rodu iz Spodnje Šiške. Pokojnik je zapustil mlado ženo z dvema nedoraslima otrokoma. Ohranili mu bomo blag spomin!

Do smrti jo je povozil. Na cestnem križišču v Naklem je neznan avtomobilist podrl 35letno Pavlo Bratuševico iz Struževga in jo tako hudo poškodoval, da je umrla v bolnišnici na Golniku.

Smrt v Kokri. V Kokri je utonil 24letni dimnikar Jožef Golob. Pomoč je sicer prišla takoj, a bilo je že prepozno.

Iz Spodnje Stajerske

Most čez Dravo v koroškem predmestju v Mariboru je obnovljen. Prvotni most je bil porušen ob zadnjih vojnih dnevih. Za prebivalstvo Studencev je ta most posebno potreben, da imajo bližji dostop do živilskega trga.

Policijska ura v mariborskem podeželskem okrožju. Komisar mariborskega podeželskega okrožja Töschler je izdal odredbo, s katero se razglašča, da je v navedenem okrožju policijska ura določena do 24. ure.

Smrtna žrtev prometne nesreče. Te dni se je zgodila v Mariboru huda nesreča, ko je tovorni avto na Grajskem trgu zdrobil glavo nekemu kolesarju. V ponesrečenca so spoznali 40letnega trgovca Janeza Kokola iz Radgone, ki je bil zaposlen v mariborski drogeriji »Salus«.

Smrt z zastrupljenjem krvi. Nekje na Stajerskem uslužbeni 53letni oskrbnik Janez Jančar si je pri spravljanju sena zabodel trn v prst na levici. Jančar si je trn spravil z iglo sam iz prsta. Po nekaj dneh so se pokazali znaki hudega zastrupljenja. Jančar je šel k zdravniku, ki ga je poslal v bolnišnico. Toda kri je bila že toliko zastrupljena, da ni bilo rešitve, in je le smrt mogla nesrečnika rešiti trpljenja.

Smrtna nesreča. V mariborski bolnišnici je umrl 15letni posestnikov sin Aleksander Kebrič, ki se je pri gradnji predora tako hudo ponesrečil, da mu zdravniki niso mogli rešiti življenja.

Iz Hrvatske

Hrvatska je razdeljena na 22 velikih županij. Hrvatski listi objavljajo, da je izvršena upravna ureditev hrvatske države. Država je razdeljena na 22 velikih županij, katerim načelujejo veliki župani, ki so nekakšen zvezni člen med poglavnikovo vlado in občinami. Vsaka županija se deli potem na devet do dvanajst okrajev. Zagreb spada v veliko županijo Zagorje.

Hrvatski poslanik v Bratislavi. Za prvega hrvatskega poslanika v Bratislavi je imenovan dr. Toth, ki je bil od leta 1940. pa do razpada Jugoslavije glavni ravnatelj Prizada v Beogradu. Dr. Toth je že odpotoval na svoje novo službeno mesto.

Slovaški poslanik v slovaški naselbini. Slovaški poslanik Karel Murgaš je obiskal Banjo Luko in je bil med drugim sprejet tudi pri podpredsedniku vlade Osmanu Kulenoviću. Potem se je pa odpeljal v vas Lipovljane, kjer žive naseljeni Slovaki.

Hrvatski zrakoplovci so prisegli zvestobo Hitlerju. Te dni je prispel iz Berlina v Zagreb zrakoplovni ataše pri hrvatskem poslanstvu v Berlinu podpolkovnik Marijan Dolanski in je v svojem poročilu navajal, da so bili hrvatski zrakoplovci, ki so prišli na letalske tečaje v Nemčijo, povsod v Nemčiji prisrčno sprejeti. Ko so prispeli na določena mesta, so bili, kakor je izjavil, srečni, da so mogli položiti prisego razen poglavniku in neodvisni državi Hrvatski tudi voditelju Adolfu Hitlerju. Hrvatski zrakoplovci bodo ostali v Nemčiji na tečaju samo nekaj časa, nato bodo pa odleteli na vzhodno bojišče.

Nemška milica na Hrvatskem. Poglavnik dr. Pavelić je z zakonsko odredbo uvrstil milico nemške manjšine na Hrvatskem v ustaško milico. Poveljnika nemške milice imenuje vodja nemške narodnostne skupine na Hrvatskem. Pripadniki nemške milice prisežejo Adolfu Hitlerju in poglavniku dr. Paveliću. Hrvatski zunanji minister dr. Lorković se je o tem pogovarjal z glavnim urednikom beograjske »Donauzeitung« in je rekel, da je hrvatska država prva, ki je v lastno vojsko uvrstila nemške oddelke, katerim poveljujejo nemški oficirji. To se ni zgodilo na nemško pobudo, temveč po načrtu maršala Kvaternika. Nemška narodnostna milica na Hrvatskem bo imela za svoj narod isti pomen kakor ustaška milica za Hrvate in bo smela nositi orožje. Sodelovanje Nemcev pri državnem življenju na Hrvatskem je zagotovljeno v razmerju z njihovo številčnostjo.

Poročene žene državnih uradnikov na Hrvatskem ne smejo biti v službi. Po najnovejšem uradnem tolmačenju zakonske odredbe o prejemkih uradništva in upokojevcev neodvisne države Hrvatske so vse žene, ki so v državni ali drugi službi in katerih možje so državni ali drugi uradniki, razrešene vseh službenih dolžnosti, če niso bile v tej službi več kakor deset let. V tem primeru ne bodo odpuščene, temveč upokojene s pokojnino, ki jim po zakonu pripada.

Hrvatska bo uvozila pitane svinje. Pomanjkanje pitanih svinj se je pojavilo na Hrvatskem zaradi tega, ker pomladi ni bilo na razpolago dovolj turščice za pitanje. Zato so med Hrvatsko in Madžarsko v teku pogajanja, po katerih naj bi Madžarska dobavila Hrvatski večje število pitanih svinj, katere bi plačala Hrvatska z mesnimi svinjami v enaki teži.

Vsi, ki so se priselili na Hrvatsko po letu 1918., bodo morali oditi. »Donauzeitung« objavlja razgovor, ki ga je imel hrvatski zunanji minister z glavnim urednikom tega lista. Minister je zlasti poudaril, da se je Hrvatska čisto sama od sebe odločila za boj proti boljševizmu. Hrvatski letalci so zdaj že na letališčih, kjer izpopolnjujejo svoje znanje. Pehota je na poti na bojišče. Nekaj hrvatskih ladij pa je tudi že v službi v Črnem morju, kjer nudijo svojo pomoč. Hrvatski zunanji minister je nato govoril o ustaškem gibanju in dejal, da je to gibanje imelo zmerom protikomunistični značaj. V svoji izjavi se je naposled dotaknil važnega vprašanja preseljevanja prebivalstva in dejal, da bodo množični Hrvatje prišli nazaj na Hrvatsko, medtem ko bo ustrezno število Srbov poslano s Hrvatskega v Srbijo. To je za Hrvatsko državna potreba, je dejal zunanji minister, da bodo odstranjeni iz dežele vsi elementi, ki so se priselili sem po letu 1918.

Odkrili so skrivno radijsko oddajno postajo. Kakor objavlja hrvatsko zunanje ministrstvo, je ustaška policija odkrila v Velebit-skem gorovju skrivno komunistično oddajno postajo in tiskarno. Pri razoroženju komunistične in četniške družbe so našli večje število angleških zažigalnih ploščic, s katerimi so bili aretiranci, kakor pravi poročilo, pripravljani zažgati nekatere hrvatske vasi.

Glavni napadalec na ustaške visokošolce v Zagrebu. Od nedavnega bombnega napada na ustaške visokošolce v Zagrebu je bilo ranjeno

28 ustašev. Kot glavni napadalci so bili takoj prijati profesor Vinko Šonjara, montanist Tvrdo Seljan, mizarski pomočnik Andjelko Berislavič in slaščičar Pero Rukavina. Ti štirje so bili po prekem sodu ustreljeni. Nato je policija prijela še 98 komunistov, med katerimi je bilo 70 Židov. Ugotovljeno je bilo, kakor pravi vest iz Zagreba, da se je eden izmed napadalcev skrival pri zagrebškem rabinu dr. Matku Engerju, ki je bil nato med prvimi aretiran in ustreljen. Policija je tudi v Vukovaru prijela večjo zarotniško družbo, ki je 25. julija iz zasede napadla neki policijski oddelek. Vseh 15 komunistov je bilo po kratkem postopku obsojeno na smrt.

Se 117 komunistov je bilo ustreljeno. Kakor poroča beograjska »Donauzeitung«, je bila zavoljo napada na ustaške visokošolce prijeta še vrsta skrivcev in duševnih povzročiteljev napada. Vsi so bili postavljeni pred preki sod, ki je 87 Židov in komunistov obsodil na smrt. Vsi obsojenci so bili takoj ustreljeni. V bližini Sarajeva pa so komunisti obstreljevali ustaško stražo in vrgli bombe. Nato je bilo ustreljeno 30 komunističnih Židov in Srbov. Poročilo pravi, da je vlada odločena z najostrejšimi sredstvi zatreti vsak komunistični poizkus.

Iz Srbije

Obnovitev bivšega kraljevskega dvora v Beogradu. Nemške bombe na usodno cvetno nedeljo 6. IV. so veljale zlasti bivšemu kraljevskemu dvoru na Dedinju, nadalje staremu dvoru sredi mesta in raznim vojaškim napravam. Stari dvor sredi mesta nudi žalostno sliko. Pri splošni obnovi Beograda ni mogoče pustiti takšno razvalino sredi mesta. Zato je bila zdaj iz posojila ene milijarde dinarjev,

ki ga je nemška okupacijska oblast dovolila za javna dela, odobrena primerna vsota, da se obnovi stari bivši kraljevski dvorec sredi Beograda.

Dar nemškega Rdečega križa za Smederevo. Predsedstvo nemškega Rdečega križa v Berlinu je, kakor poroča »Donauzeitung«, darovalo 600.000 din za žrtve eksplozije v Smederevu. Zastopnik Rdečega križa je izročil ta dar poverjeniku za obnovo Smedereva Dimitriju Ljotiću.

Cena pšenici v Srbiji določena na 350 dinarjev. Srbska žitna centrala je s posebno odredbo določila ceno letošni pšenici na 350 dinarjev za 100 kg. Po isti odredbi morajo mlinci iz 100 kg pšenice zmlati 80 kg enotne moke. Izdelava bele moke in zdroba je prepovedana. Prodajna cena za enotno moko je za mline določena na 500 dinarjev za 100 kg. Cena kruha za peke pa na 5,50 dinarjev za 1100 gramov. V prodaji na drobno se sme enotna moka prodajati po 550 dinarjev za 100 kg.

Novi most čez Savo v Beogradu. Nemci so začeli graditi nov most čez Savo, ki bo vezal Beograd z Zemunom. Most bo stal 400 m više od prejšnjega in bo dolg 400 m.

V Beogradu so ustrelili 122 komunistov in Židov. »Donauzeitung« 30. julija objavlja tole poročilo: »Kljub večkratnemu opozorilu in izdanim ukrepom so neodgovorni komunistično-židovski elementi nadaljevali svoje razdiralno početje. Njihovi zločinski čini so tem pogubnejši, ker njihova nasilja prinašajo največjo škodo srbskemu narodu. Zaradi dogodkov zadnjih dni je bilo 28. julija zjutraj ustreljeno v Beogradu 122 komunistov in Židov. Zaradi vzdrževanja miru in reda je bilo treba tudi skrajšati čas za svobodno gibanje.«

Ženski vestnik

Še en način sušenja stročjega fižola za zimo

Zadnič smo prinesli štiri načine shranitve stročjega fižola in stročjega graha za zimo. Med njimi je bil tudi način, kako se stročje na najpreprostejši način posuši. Sušenje je najcenejši način shranitve in ker v teh časih ni preveč denarja, se bodo številne gospodinje poslužile tega načina.

Način sušenja, ki smo ga zadnič navedli, pravi, da je treba stroke, če jih cele sušiš, prej popariti. Samo, če jih prerežeš po dolgem, jih lahko sušiš brez poparjenja. Nekatero gospo-

dinje pa pravijo, da je prav okusen tisti stročji fižol, ki ga pred sušenjem kuhaš dobrih pet minut. Stročje, ki ga nameravaš posušiti, ne sme biti preveč zrelo. Pazi tudi, da ga dovolj posušiš. Če ga zanikrno posušenega shraniš, rado plesni in plesnivo stročje ni za rabo. Shrani ga v platnenih vrečicah na suhem in zračnem prostoru, toda ne pozabi nanj, temveč ga večkrat preglej. Če vidiš, da je prevlažno, ga takoj znova presuši.

Vkuhanje jabolk, hrušk in češpelj brez sladkorja

Sladkorja ni preveč, vendar pa je potrebno, da si vsaka gospodinja čim bolj napolni shrambo za zimo. Imeti mora vse, tudi vkuhanu sadje. Če brez sladkorja vkuhaš sadje, ohrani to svoj okus skoro nespremenjen. To sadje potem pozimi lahko uporabljajš kakor presno sadje. Posluži se pri vkuhanju patentnih kozarcev.

Jabolka vkuhaš brez sladkorja takole: olupiš jih, razreži na štiri dele in očisti. Nato jih položi v vodo, ki si jo nekoliko okisala s limonovim sokom, zatem pa zdevaš v kozarce do vrha. Steriliziraš jih 40 minut pri 90 stopinjah Celzija. Pozimi jih rabiš kakor presna za jabolčni zavitek, jabolčno kašo in druge jedi, katerim dodajaš jabolka. Sladiš jih, kadar jih rabiš. Če imajo jabolka tanek olupek, jih nikar ne olupiš, temveč kar neolupljene vkuhaj. Razrezati jih seveda moraš, kakor je gori navedeno.

Hruške vkuhaš na enak način. Ko jih kupiš, jih ne smeš predebelo olupiti, kar velja tudi za jabolka.

Češplje razpolovi in jim poberi koščice. Natlači jih v kozarce in steriliziraj 20 minut pri 80 stopinjah Celzija. Te češplje so enako kakor presne dobre za cmoke. Lahko na ta način vkuhaš tudi kar cele češplje.

Vse to sadje vkuhavamo v patentnih kozarcih. Če nimamo pri rokah sterilizacijskega lonca s toplomerom, vkuhavamo sadje v na-

vadnem loncu, ki pa mora biti zelo velik in dobro pokrit. Kozarce obložimo z oblanjem. Vodo v loncu počasi segrevamo, dokler ne zavre, potem posodo takoj odstavimo in pustimo, da se voda počasi ohladi. Pri vkuhanju moramo zelo paziti na čistočo.

Za kuhinjo

Mešanica krompirjeve moke, kisa in olja za solato. Vzemij 4 dekagrame krompirjeve moke, tri četrtine litra vinskega kisa in tri četrtinke litra vode ter mešaj pet minut. Nato prilij osminko litra olja, spet dobro premešaj in deni k ognju. Vre naj dve minuti. Pazi, da ne prekupi. Daj v steklenico in pusti, da se shladi. Ena žlica te mešanice zadošča za manjšo količino solate.

Polenta z gobami. V kozici razbeli mast in deni vanjo dobro zrezane čebule in peteršilja in na listke zrezane gobe (jurčke, turke ali brezovke), ki si jih dobro oprala. Osoli, popoprjaj, dodaj krhelj zmečkanega česna in prepraži. Ko so gobe skoro že dovolj prepražene, jih potresi z žličko moke, pridaš malo paradiznika in pusti še nekaj časa dušiti. Vmes kuhaš polento. Ko je skuhana, jo zajemaj z žlico, ki si jo pomočila v mast, da se polenta rajši loči od nje, in te koščke zdevaj na vroč krožnik. Koščke polente na krožniku oblikuj tako, da so podobni skledicam. To pa

zato, da daš v vsako tako skledico žlico prej pripravljenih gob. Jed naj bo na toplom, dokler je ne poneseš na mizo. Je to prav izdatna in okusna jed, ki si jo je od časa do časa mogoče privoščiti tudi v teh časih. Namesto presnega paradiznika dodaš lahko z juho razredčene paradiznikove konzerve ali pa kisle smetane.

Nadevana čebula. Enakomerne debele čebule olupiš, izdolbi in prevri v slanem kropu. Pripravi sekanico iz kakršnega koli mesa, pri-mešaj eno jajce, potrebno količino soli in malo popra, dobro zmešaj in napolni izdolbene čebule. Nato zloži napolnjene čebule drugo poleg druge v kozo, oblij z vročo mastjo, zalij z nekaj žlicami juhe in deni v pokriti kozi na zmeren ogenj.

Prikuha iz špinače, graha in gob. Otrebljeno špinačo in zluščen grah skuhaš vsakega posebej v slanem kropu. Špinačo odcedi in sesekljaj (ali pa pretlači). Napravi prežganje iz nekaj dekagramov masti in žlice moke, prideni dobrega peteršilja in sesekljano špinačo, zalij z juho in prevri. Medtem duši na listke zrezane gobe. Preden neseš jed na mizo, dodeni špinači kuhani grah, dušene gobe in malo kisle smetane (če jo imaš), osoli in popoprjaj po okusu.

Testenine s paradizniki. Skuhaj testenine in jih ocedi, hkratu pa nareži oprane presne paradiznike. Namaži široko posodo z mastjo in vanjo zdevaj kuhane testenine in narezane paradiznike v menjajočih se plasteh. Posodo postavi v pečico za tako dolgo, da se paradizniki zmečajo. Jed potreseš z nastrganim sirom. Dober je bohinjki sir, če je dovolj suh.

Kako veš, kdaj je mezga dovolj kuhana. Ko kuhaš mezgo s predpisanim sladkorjem dovolj dolgo, vliješ kavno žličko te mezge v majhno porcelanasto skledico, ki jo postaviš v mrzlo vodo. Mezga se hitro shladi; če pa jo potem potipaš, moraš imeti občutek, da je žolčasta. Druga preizkušnja je tale: Vlijmo kapljo kuhane mezge v čašo mrzle vode. Ako se mezga v vodi razleže in se tako rekoč raztopi, jo moramo še nekaj časa kuhati. Če pa pade kaplja mezge na dno čaše, ne da bil se prej čisto razlezla, je mezga kuhana. Tudi poizkus s pivnikom je dovolj zanesljiv. Ako kanemo na pivnik kapljo mezge, ne sme pivnika premočiti, če je dovolj kuhana.

Ne praskaj se z nohti. Mnogi ljudje imajo grdo navado, da si srbeče telesne dele praskajo z nohti. Nohti odpraskajo kožo in v takšno poškodbo se lahko vselijo škodljive bakterije, ki se skrivajo v umazanosti pod nohti. Tudi najčistejše roke in nohti niso nikoli brez teh bakterij. Bolje je, da srbenje odpravimo s tem, da podrgnemo dotično mesto s tekočino iz dveh delov vode in enega dela vinskega kisa. Tudi citronov sok vpliva blažilno.

Kako solato osušiš. Kakor hitro solato opreš, jo zdevaj v čist prt, rahlo zavij, da je prav nič ne zmečkaš, nato pa prt vihtiš po zraku, dokler se voda na solati čisto ne osuši. Na ta način prihraniš tudi mnogo olja.

Kako odpraviš blek iz obleke. Pripravi mešanico iz enakih delov alkohola, salmiakovega cveta in vode. V to pomoči krpo izdrni z njo krilo na svetlečem se mestu. Ko je krilo prečiščeno, drži dotično mesto še na vodno soparo. Črno suknenno obleko pa obnoviš s tobakovo vodo. Šest dekagramov navadnega tobaka za pipe skuhaš v treh litrih vode. Ta krop precediš, pomakaš vanj trdo krtačo in krtačiš z njo obleko, ki si jo prej dobro izprašila. Potem obesiš obleko v seno. Ko je obleka skoro suha, jo zlikaš skozi debelejšo vlažno krpo. Obleka postane čista in lepo črna.

× Med velikim duhom in blaznostjo ni nič skupnega. Učenjak profesor dr. Rūdin zavrača znano domnevo, po kateri je med modrostjo in norostjo mnogo skupnih točk. Profesor Rūdin je preiskal kakšnih 600 primerov duševno nad povprečjem razvitih osebnosti, pri čemer segajo nekateri primeri do sredine 17. stoletja, in je ugotovil s popolno zanesljivostjo, da o kakšni sorodnosti med velikim duhom in noro pametjo ne more biti govora. Nekatero osebnosti so bile pač duševno bolne, toda to je bila posledica zastrujenosti in ni mogoče govoriti o dedni bolezni.

Hitro nekaj italijanščine

Dvanajsta vaja

Ponovite dozdašnje vaje. Ponavljanje je bistvena potreba pri učenju jezika. Da boste lahko ponovili, bo naša današnja vaja krajša. Nekaj nepravilnih spregatev smo v zadnjih vajah že zapisali. Ostale glagole, ki imajo nepravilnosti v spregatvi, bomo počasi vse obdelali. Danes bomo obdelali posebnost četrte vrste glagolov, ki se sicer ne smatra za nepravilnost.

Posebnost četrte vrste glagolov

Kakor smo že zapisali, se nedoločnik četrte vrste glagolov končuje na -ire. Večina glagolov te vrste postavlja v vsej ednini in v tretji osebi množine med deblo in končnico črke -isc- (tudi v veledniku, o katerem bomo pozneje govorili). Na primeru bomo to najlažje razumeli:

Finire (končati) je nedoločnik. Če bi se finire spregal kakor običajno, bi se glasila spregatev: fino, fini, fine itd., toda to ni prav, temveč se glasi: finisco (beri finisko — končam), finisci (beri finiši — končaš), finisce (beri finiše — konča), finiamo (beri finjamo — končamo), finite (beri finite — končate), finiscono (beri finiskono — končajo). Torej med deblo fin- in končnice -o, -i, -e in -ono je vrinjen -isc-. Kakor vidimo, se redno spregata le prva in druga oseba

množine. Enako kakor finire se spregajo med drugimi tile glagoli: capire (razumeti), spedire (poslati), ubbidire (ubogati), punire (kaznovati), istruire (poučevati), proibire (preprečiti). Spregaj jih! Naglas je povsod na -ire. Nekaj stavkov za vajo:

Il giúdice punisce quelli che non ubbidiscono alle leggi. Beri: Il džúdice puníše kuelli ke non ubbidískono alle ledžži. Dobesedni prevod je: Sodnik kaznuje one, ki ne ubogajo zakonom. V slovenščini bi to rekli prav: Sodnik kaznuje one, ki se ne pokoravajo zakonom. Zapomnite si: il giúdice — sodnik; quello, quella — oni, ona; la legge — zakon, postava.

Fioriscono i mándorli; siamo vicini alla primavéra. Beri: Fjorískono i mándorli; sjámo víčini alla primavéra. Dobesedni prevod: Cvetijo mandeljnova drevesa (mandeljni); smo sosedni (sosedje) pomladi. V slovenščini bi to rekli prav: Mandeljni cvetijo; blizu smo pomladi. Zapomni si: fiorire — cveteti (sprega se kakor finire), il mándorlo — mandeljnovno drevo (la mándorla je mandelj — sad); vicino — sosed (tudi sosed, in sicer: il vicino), la primavéra — pomlad (pazi na široki é, ki se izgovarja kakor e v našem krstnem imenu Vera). Vicino sploh rabijo Italijani tudi sicer za časovno bližino. Na primer: La mezzanotte è vicina. Beri: La medznanotte é víčina. Dobesedni prevod: Polnoč je sosedna. Prav po naše: Polnoč je blizu.

Lov na volčjo družino v neposredni bližini Rima

V neposredni bližini Rima se je na vrtu neke vile zgodilo nekaj zelo nenavadnega. Ob robu tega vrta je precej zapuščena stara otlina, pred katero so opazili stopinje živalskih šap. Sprva so mislili, da je tod hodil kak pes, ko pa so se za zadevo natančneje zanimali, so se prepričali, da sem ne prihajajo psi, temveč pravi volkovi.

Domači vrtnar je pripovedoval, da je že večkrat videl ob votlini te živali, pa se mu je vselej zdelo, da so le psi volčjaki. Videl je, da so se prikradli v vrt, jo potuhnjeno

ubrali med gredicami naprej in izginili v omenjeno votlino.

Temu skrivanju volkov v votlini pa so kmalu s silo naredili konec. Ko so se prepričali, da so bile živali v svojem brlogu, so v votlino vrgli neko strupeno snov, potem pa vhod hitro zamašili. Čez čas so votlino spet odprli in jo pregledali. Nenavadni lov je bil uspešen. Na tleh v votlini so ležali mrtvi trije volkovi, samec, samica in mladič, ki je najbrž v tej votlini prišel na svet.

Življenje rastlin je zelo podobno življenju človeka

Življenje rastlin je neverjetno podobno življenju človeškega telesa. Tako trdijo švedski učenjaki, ki so dokazali, da imajo rastline v sebi prav takšne hormone kakor človeško telo. Rastlinske hormone so vbrizgali v kri ljudem, ki so bili duševno ali živčno bolni. Učinek je bil nepričakovan. Boječi so postali pogumni, zaspanci polni življenja, obupanci pa naenkrat veseli.

Učenjaki so dalje ugotovili, da na rastline prav tako vplivajo posamezne spremembe kakor na živali ali človeka. Na podlagi tega so naredili poskus z neko rastlino, ki bi ji po naše rekli sramežljiva mimoza in ki je doma v Braziliji. Ta rastlina je tako občutljiva, da se njeni listi, čeprav so še tako bujno razviti, zapro in povesejo, kakor bi umrli,

če se rastlini kdo samo približa, kaj šele, da bi se je dotaknil ali jo celo ranil. Nasprotno pa postane neobčutljiva, če jo omamiš s kloroformom. V takem primeru jo lahko tudi trdo primeš. Prav tako zaspi kakor človek na operacijski mizi, ko je omanjen.

Rastline imajo svojo barvo po nekem posebnem barvilu, ki v jeseni izgine, zaradi česar listi začno rumeneti in se rastlina posuši. Švedski raziskovalci trdijo, da se jim je posrečilo v več primerih to barvilo ohraniti rastlini, ki tako ni izgubila barve in listja. S tem barvilom in s hormoni delajo zdaj učenjaki velike poskuse in upajo, da se jim bo posrečilo vzgojiti cvetlice najrazličnejših barv.

Tudi v starejših časih so imeli spretno detektive

Francoz Duperdin je bil v mladosti pevec v Brestu. Zaradi bolezni je izgubil glas in je ostal dalj časa brez zaslužka. Mladenič se je

zasmilil neki ugledni osebi, ki mu je dala toplo priporočilo za ravnatelja pariške policije. Duperdin je odpotoval v Pariz, se s pi-

smom svojega zaščitnika predstavil policijskemu ravnatelju in ga najlepše prosil za nastavitev v policijski službi. Policijski ravnatelj ga je osorno zavrnil z besedami, da policija ni za komedijante in da je zato najboljša, če se s pismom takoj napoti k ravnatelju kakega cirkusa.

Duperdin je šel takoj iz sobe, nato se je pa pojavil pred ravnateljem preoblečen kot star, grbast možiček, ki je ravnatelju s trepetajočo roko ponujal neko pismo. Ravnatelj je takoj segel po pismu in je ugotovil, da je to isto pismo, s katerim je bil malo prej pri njem Duperdin. Močno ga je nahrulil, ker je mislil, da se norčuje iz njega, in ga neprijazno odslovil.

Starac je zapustil njegovo sobo in se je kmalu nato pojavil pri policijskem ravnatelju človek srednjih let z dolgo, črno brado, ki je spet prinesel priporočilno pismo za Duperdina. Policijski ravnatelj je zdaj spoznal, da je Duperdin kakor ustvarjen za tajno policijsko službo.

Nekaj dni potem je Duperdinu zaupal važno nalogo. Cesar Napoleon III. je namreč dobil nepodpisano pismo z žensko pisavo, v katerem so ga neznane osebe opozarjale na napad, ki se je pripravljala nanj. V tej zadevi je Duperdina pozval k sebi tudi sam Napoleon III. in mu tudi on naročil, da mora izslediti skrito zarotniško družbo. Duperdin je šel takoj na delo in je kmalu ugotovil, da so se v gostilni »Pri treh jakobincih« zbirale sumljive osebe. Za izsleditev zarotnikov si je izmislil neverjetno prevaro. V londonskem časopisu je namreč bral, da je angleška policija iskala nekega Perigoda zaradi več umorov in drugih zločinov in je za njega izsleditev razpisala tudi nagrado 500 frankov. Duperdin je po sliki omenjenega morilca spremenil svoj obraz in se v omenjeni gostilni predstavil kot Perigod, katerega preganja londonska policija. Gostilničarju je obljubil dnevno nagrado 500 frankov, da bi ga za nekaj dni skrival v svoji gostilni. Gostilničar je še sam primerjal sliko Perigoda v časopisu in z obrazom potnika, ki se je zatekel k njemu, in je bil prepričan, da je imel pred seboj pravega Perigoda. Na ta način je Duperdin odkril zarotniško družbo, ki se je tudi skrivala v tej gostilni. Zarotniki so hoteli cesarja ubiti z bombami. Zato so bili vsi obsojeni ali na dosmrtno ječo ali pa na prisilno delo v kolonijah. Pravega Perigoda so pa izsledili v Bruslju in je gostilničar »Pri treh jakobincih« spoznal, da je bil osleparjen.

Zločinci so se zaradi tega hoteli maščevati nad Duperdinom in so nanj pripravili napad. Duperdin si je ob tej priliki izmislil novo prevaro. V časopisu je dal objaviti novico, da je bil tajni policijski uradnik Duperdin ubit. Izvršil se je tudi pogreb Duperdina. V jamo so pa spustili samo prazno rakev. Ta njegova navidezna smrt mu je omogočila, da je prišel na sled drugim zarotnikom, ki so pripravljali napad na cesarja Napoleona III. je Duperdinu, kateremu je zelo zaupal, dajal tudi važne politične naloge. Ko je bil Napoleon leta 1870. ujet, se je Duperdin preselil v Švico, kjer je potem živel do konca svojega življenja.

× V Ameriki izdelujejo travno moko zaradi vitaminov. Trava ni samo dobro hranilo za živali, temveč tudi za ljudi. Trava ima v sebi izredno mnogo vitaminov, ki jih potrebuje človeško telo. Tako je v travi 23krat več vitamina A kakor v korenju, vitamina B 9krat več kot v zelenjavi, vitamina B₂ 22krat več in vitamina C 14krat več kakor v drugih snoveh, iz katerih so ga doslej pridobivali. V Ameriki sta v obratu že dve tvornici, ki spreminjata travo v človeško živilo. Travo najprej skrbno očistijo in nato jo pa zdrobe in spremenijo v prah. Moko, ki jo na ta način dobe, hranijo v dobro zaprtih posodah in služi razen za peko posebno kruha tudi v to svrhu, da z njo posipavajo sleherno jed in zmešajo z mlekom. V Ameriki so izračunali, da je v enem kilogramu travne moke prav toliko vitaminov kakor v 29 kg sadja ali druge zelenjave.

Smrt indijskega kneza, ki je imel zbirko belih živali

Iz Amerike je prispela novica, da je umrl indijski knez Krakrapatin Najaram, kolapurski maharadža. Dočakal je komaj 43 let. Med indijskimi knezi je veljal za posebnega. Že po zunanosti se je precej razlikoval od drugih. Tehtal je namreč cel poldrug metrski stot kilogramov. Pravijo, da je imel nenavadno dober tek in da je navadno pospravil najmanj trikrat toliko kakor navaden človek. Tudi pravijo, da je bil silno močan. Kaj rad je meril svoje moči zlasti s tistimi, ki so veljali za najboljše rokoborce. Ker pa je navadno z vsakim kaj hitro opravil, si je začel izbirati za svoje nasprotnike mlade slone, da bi bil boj vsaj približno enak. Stiri je redil v svojih hlevih nalašč za to, da se je z njimi boril.

Maharadža Najaram Krakrapatin je imel posebno rad čisto bele živali, kakršne so precej redke. Prebrisanci so te ali one vrste živali belo pobarvali, potem pa so mu jo ponudili v nakup, saj so vedeli, da jo bo prav gotovo kupil in tudi dobro plačal, ker se na živali sicer ni kaj dosti razumel. Nekoč mu je nekdo prodal za drag denar navadno veliko psico, ki jo je bil pobarval, da je bila bela kakor sneg. Ko se je nekaj dni potem mudil s to živaljo v svojih vrtovih in ga je ujela ploha, je šele spoznal, kako ga je bil bivši lastnik psice potegnil. Dež je barvo izpral in nesrečna žival je bila spet temnosiva kakor nekoč. Maharadža se baje ni prav nič razjezil, temveč je samo hladno pripomnil: »Saj se poznamo ...«

Zamorski rod, katerega mladeniči se morajo otepati deklet

V Vzhodni Afriki živi rod črncev, ki se imenujejo Galosi. Pri njih se vrši poroka na prav čudovit način. Pri Galosih si življenjske družice ne poišče mož, temveč se deklica, ki bi se rada omožila, kar sama pobriga za svojega moža. Če se hoče deklica poročiti, prepleza ponoči ograjo koč, kjer biva izvoljeni mladenič in počaka do jutra na pragu

koče. Seveda ji pri plezanju pomagajo tudi sorodniki.

Mladenič se mora z njo poročiti, pa naj mu je všeč ali ne. Zato pri omenjenem zamorskem narodu ogradijo koč, kolikor mogoče visoko, da se tako ubranijo vsiljivih deklet.

Silne množine gosenic so ustavile cestni promet

Nekaj nenavadnega se je zgodilo pred dnevi na neki avtomobilski cesti na Danskem. To cesto, po kateri je navadno izredno živahen promet z najraznovrstnejšimi vozili, so nenadno pokrile na debelo gosenice metuljev, ki jih je letos menda zaradi hude vročine, ki tudi tej severni deželi ni prizanesla, še prav posebno mnogo. Cesta je bila naenkrat po-

krita z živo pisano preprogo gosenic kar pet kilometrov na daljavo.

Vsa vozila so se morala ustaviti, ker je cesta postala zaradi tolikega števila gosenic preveč polzka. Šele čez več ur, ko so to nadlego spravili s poti in cesto očistili, je bil promet spet odprt.

Najden grob moža, ki je privedel Madžare v Evropo

Starinoslovska izkopavanja, ki so jih začeli pred meseci v občini Pamorju v bližini Budimpešte, so rodila presenetljive uspehe. Odkopali so močno utrjen grad, ki je pripadal knezu Arpadu. Kakor pravi zgodovina, je bil Arpad tisti knez, ki je privedel Madžare z ozemlja okoli Kavkaza v kraje, kjer prebivajo danes, to je v Panonsko nižino in tako zabil madžarski klin med slovanske narode. Poleg utrjenega gradu so odkopali tudi neko ilirsko utrdbo, o kateri sodijo, da je stara

najmanj 3000 let. Razen tega so odkrili tam še pokopališče iz dobe preseljevanja narodov.

Od vsega, kar so izkopali na tem kraju, je brez dvoma najvažnejši in za obogatitev znatnosti najpomembnejši velik grob, vklesan v živo skalo. Starinski napis na njem pove, da je to grob kneza Arpada. Madžarski starinoslovci pravijo, da je ta grob prav na kraju, kjer je v starodavnih časih stalo mesto Sicebria, prestolnica hunskega vladarja Atila.

Med Indijanci imajo ženske veliko besedo

Pravijo, da se indijanskim ženam že od nekdanj boljše godi kakor ženam belih narodov. Že pred prihodom belih osvajalcev je žena zavzemala prvo mesto pri indijanskih plemenih. Ženi so pripadali njeni otroci ne glede na očeta. Ženi je pripadal njen dom in zato je lahko kadarkoli zapodila iz njega moža, če je grdo ravnal z njo. Zadoščalo je, da je postavila njegove čevlje pred hišni prag. To je pomenilo: Poberi se!

ker so imeli beli osvajalci v začetku malo žen in so jih zato visoko cenili. V zaščito ameriških žen so bili izdani prvi zakoni Zedinjenih držav. Ti časi so pa že minili. Spoštovanje, ki ga je uživala indijanska žena pred prihodom belokožcev, ji je ostalo ohranjeno. Le nekaj držav je uzakonilo določbo, po kateri se belokožec ne sme oženiti z Indijanko, sicer pa veljajo Indijanke za enakovredne belim ženam.

Indijanska žena se nemoteno uveljavlja na vseh področjih dela. Ima vse državljanske pravice in lahko jih tudi brani. Po večini

žive Indijanci v rezervacijah ali na farmah, kjer se posvečajo mirnemu kmetijskemu delu, lovu in domači obrti. V rezervacijah žive še po svoje v šotorih, kolibah ali kamenitih kočah. Indijanske žene so zelo vnete za ročna dela. Lončeno posodo, ki jo znajo same žgati, znajo tudi zelo lepo krasiti. Poleg tega pa skrbe z vso vneto tudi za lastne okraske, saj so pač ženske in kot take radi lepe. Indijanci plemena Osagov so zelo bogati. Temu plemenu so namreč pripadali izdatni vrelci sirovega petroleja (nafte), ki so jih pa dali v najem. Tako je obogatelo vse pleme.

Kot delavka je indijanska žena razumna, marljiva in zanesljiva. Samostojno dela v velikih mestih kotpletka, pa tudi kot pisarniška moč. Splošno veljajo indijanske žene za pripadnice plemenitejše rase in temu primerno tudi ravnajo z njimi. Njihovo življenje je lažje kakor življenje žen med belokožci. Tudi zakonska zveza z Indijanko ne pomeni sramote za Američana. Izvzete so le nekatere države, ki so take mešane zakone prepovedale.

Zanimivosti

× **Preiskava proti zarotnikom v Bolgariji.** Iz Sofije poročajo: Končana je preiskava proti 31 bolgarskim in štirim tujim državljanom, obtoženim zarote na škodo bolgarske države. Vsi so bili že dalje časa zaprti. Kakor pravi obtožnica, so osumilci nameravali pred zlomom Jugoslavije izvesti v Bolgariji državni prevrat na korist Anglije in Jugoslavije. Na oblast so hoteli spraviti znanega prevratnika Dimitrova. Za vse bolgarske in za vse tuje obdolžence, med katerimi je tudi bivši načelnik tiskovnega urada pri angleškem poslanstvu v Sofiji Normann Dawis, zahteva preiskovalni sodnik smrtno kazen. Razprava bo v septembru.

× **Največji indijski pesnik Tagore umrl.** V indijskem mestu Kalkuti je umrl največji sodobni indijski pesnik in pisatelj Rabindranath Tagore v visoki starosti 80 let. Tagore je večkrat obiskal tudi Evropo. Marsikaj, kar je videl pri nas, mu ni bilo všeč, saj je v svojih poznejših spisih hučo napadal prosvetljeno Evropo. Nekaj njegovih pesmi imamo v prevodu tudi Slovenci. Tagore je bil učen mož. Lahko rečemo, da je bil najpomembnejši predstavnik indijske književnosti.

× **Rožno olje pridelujejo le v Bolgariji in Perziji.** Na svetu sta le dve državi, to sta Bolgarija in Perzija, ki imata razsežne rožne nasade pri pridobivanju rožnega olja, ki se rabi za izdelavo raznih dišav. V Bolgariji so prostrana rožna polja na južnih obronkih Balkana, ki v času, ko se rože razcvetajo, razširjajo omamljiv vonj daleč naokoli. Bolgarija je v prejšnjih letih s svojim rožnim oljem lahko zadoščala vsem potrebam svetovnega trga. Ker potrebuje skoro vsaka dišava primes rožnega olja, so nekatere evropske države hotele same izdelovati to olje, toda vsi poskusi so se ponesrečili. Bolgarija ima pač tako ugodno podnebje, da rože v tej državi najbolj uspevajo.

× **Skrivnostna Rooseveltova pot.** Iz Berlina poročajo: Roosevelt je neznan kam odpotoval. Znano je le, da je odpotoval Roosevelt na svoji jahti in da ga spremlja nekaj najuglednejših osebnosti iz vrst njegovih najbližjih sodelavcev, med njimi mornariški minister Knox in finančni minister Morgenthau. Malo pred odhodom Roosevelta se je sestal tako zvani vojni svet. Na tej seji so razpravljali o najbolj perečih vprašanjih in o ukrepih glede na najnovejši razvoj mednarodnega položaja. Dve ameriški težki križarki sta bili poslani v Avstralijo, da ojačita tamkajšne ameriške pomorske vojne sile. Ameriška nadzorovalna služba na Atlantskem morju se bo razširila in ojačila. Na Islandiji se izkrcujejo nadaljna ojačenja ameriških mornarjev in vojakov. Tudi druga ameriška oporišča bodo primerno ojačena. Prvi prevoz vojnih potrebščin, namenjenih za Sovjetsko Rusijo, je že krenil proti Vladivostoku. V najbližjih dneh mu bodo sledili nadaljni prevozi. Ni izključeno, da bodo Zedinjene države prevzele jamstvo za dobavljen

blago za vso pot do vzhodne Azije. V tem primeru pa naj bi Rusija dala Zedinjenim državam na razpolago neke vrste prosto luko na Kamčatki.

× **Hujskanje na požiganje in uničevanje.** Kakor poroča Nemški poročevalski urad iz Ankare, je imel ruski maršal Timošenko preko ruskih radijskih postaj govor, v katerem je med drugim pozval prebivalstvo v tistih pokrajinah sovjetskega ozemlja, ki so jih zasedle nemške čete, naj preprečijo in brez usmiljenja preganja nasprotnika. Nadalje je zahteval od ruskega prebivalstva na teh področjih, naj se priključi sovjetskim edinicam, ki nadaljujejo v zaledju četniško vojno, in skupaj z njimi moti prevoze nemških rezerv, prekinja nasprotnikove obveščevalne zveze, požiga poslopja in gozdove. Svoj poziv sovjetsko-ruskemu prebivalstvu je Timošenko zaključil z besedami: »Ne prepustite sovražniku niti grama živeža. Oko za oko, zob za zob! Naša zmaga je blizu!« — Uradno glasilo sovjetske vlade »Pravda« objavlja prav takšno hujskanje in pravi med drugim: »Vse je treba uničiti. Naši kmetje morajo požgati žito, seno, sadovnjake in vrtove. Vse mora biti uničeno, železnice, hiše, ceste. To je naš način borbe. Sovražnik ne sme dobiti niti ene strehe. Zažgite svoje hiše. Nobena žrtev ni prevelika za pobijanje fašizma. Vse, kar boste uničili danes, vam bo jutri dvojno povrnjeno.« Kakor javljajo iz Rima, je požigalsko pisanje boljševiskega glasila razumljivo. Edina preostala nejasna trditev je obljuba dvojne povrnitve tega, kar se bo uničilo. Ruski narod, ki ima že čudovite izkušnje s sovjetsko vladavino, ve, da je boljševiska vlada mojster v uničevanju. Glede obnove in povračanja pa zadostujejo prazne obljube.

× **Uničevanje žetve in odvažanje žita v Ukrajini.** Kakor javljajo iz Rima, je poročal londonski radio, da so sovjetska oblastva dala prepeljati vse žito iz pokrajin ob Donu in iz kubanskega področja. Delavci morajo delati celo ponoči, da spravijo žetev pod streho. Kjer primanjkuje delovnih sil, pa po načrtu uničujejo vso žetev. Iz teh poročil je videti, da rusko poveljstvo računa s prepustitvijo tega ozemlja Nemcem.

× **Mehiški ukrepi proti japonski plovbi.** Iz Lisbone poročajo: Mehiška vlada namerava ukiniti vse olajšave za oskrbovanje japonskih trgovinskih ladij z mehiškim gorivom. Te dni je dospela v mehiško luko Manzanillo japonska trgovinska ladja »Sakito Maru« in bi si bila rada napolnila svoje tanke z bencinom. Ker pa so pristaniška oblastva japonski ladji to zabranila, je ladja spet odplula iz Manzanille, ne da bi bila odložila tovor.

× **Neobzirnega radijskega poslušalca je ugnal.** V eni izmed turinskih ulic je stanoval neki gospod, ki je vsak večer dolgo poslušal radio. Radijskega aparata pa ni pripravil tako, da bi njegovo godbo poslušal lahko sam, temveč so jo morali poslušati tudi vsi njegovi sosede. Številne pritožbe in prošnje, da bi ublažil moč svojega aparata, niso prav nič zalegle. Zato je prišel na zanimivo zamisel njegov najbližji sosed, ki se je nad njim maščeval res na izviren način. Ujel je namreč velikega murna in zanj napravil posebno kletko, iz katere ni mogel pobegniti. Ponoči je to kletko potisnil pred okno svojega sosedu, ki je seveda tudi to noč navijal svoj radijski aparat. Ko je naposled radijski aparat le utihnil, se je oglašil s svojo pesmijo muren in jo gonil vso noč. Naslednega jutra je sosed prišel najprej k hišniku in protestiral zaradi motenja nočnega miru. Ker pri njem ni nič opravil, je obiskal še hišnega gospodarja, nato pa je vso zadevo prijavil policiji. Pred policijskim uradnikom je omenjeni gospod povedal razloge, ki so ga nagnali, da je segel po takšni samoobrambi. Končna posledica razprave na policiji je bila, da je gospod z radijskim aparatom slovesno oljubil, da bo vedno svoj aparat naravnal tako, da z njim ne bo več motil svojih sosedov. Istočasno je pa tudi murenček lahko šel spet v svobodo.

× **Posmrtna gostija za pokojnikovo zdravje.** Čudno določbo je s pravil v svojo oporoko neki bogati posestnik iz San Francisca, ki je te dni umrl, Odredil je, naj se dediči takoj po njegovem pogrebu zberejo v neki gostilni, kjer je bil stalni gost, trideset njegovih najboljših prijateljev in naj jim priredijo pošteno in veselo gostijo tako rekoč na njegovo zdravje. Gostije naj bi se udeležil vsakdo, tudi tujec, ki bi stopil v gostilno in vprašal, komu je namenjena. Po vsakem takšnem prišlecu naj bi vsi udeleženci izpraznili kozarce do dna, in sicer vedno na pokojnikovo zdravje. Čudno gostijo pa so morali preložiti za kakšen dan, kajti bilo je nemogoče zbrati takoj vse prijatelje, ki jih je navajala oporoka.

× **3000 let star hrastov les.** Neki mešan iz Calbeja ob reki Salí je mestu poklonil svojevrstno darilo. Pred tremi leti so pri nekih razkopavanjih našli na 3000 let staro hrastovo deblo, ki je bilo gotovo vsaj 2000 let pokopano pod strugo omenjene reke. Iz lesa tega hrasta je neki umetnik izrezljal pisalno mizo z vsemi drugimi pisalnimi potrebščinami in nanjo upodobil poleg drugih zanimivih slik tudi grb mesta Calbeja. To pisalno mizo so postavili v neko sobo tamkajšne mestne hiše.

× **Krokodila so ukradli.** Ko so neko jutro uslužbenci živalskega vrta v Bucaramangi v Kolumbiji šli na delo, da bi kakor običajno vsak dan počistili živalim njihove prostore in poskrbeli za hrano, so na veliko presenečenje opazili, da enega izmed mladih krokodilov ni več. Iskali so ga vsepovsod, pa ga niso našli. Pozneje se je ugotovilo, da so krokodila ponoči ukradli neznanci. Zdaj ugibljejo, kaj je bilo na tem čisto navadnem krokodilu, kakršnih je v bližini Bucaramange na stotine, tako mikavnega, da so ga tatovi izmaknili.

× **Tudi živali v živalskih vrtovih dobivajo zaradi vojne drugačno hrano.** Vojna seveda tudi mimo živalskih vrtov ne gre brez sledu in tako se ne moremo čuditi, da se je jedilni list za mnoge živali rimskega živalskega vrta temeljito spremenil. Živali, ki se hranijo drugače z mesom, so se morale navaditi rastlinske ali slabše mesne hrane. Sedemtridesetletni orangutan Marko, največja opica svoje vrste, ki živi v ujetništvu, se hrani s presno zelenjavo in domačimi sadovi ter ni že več kakor leto dni videl banan, ki so bile prej njegova glavna hrana. Tudi druge opice, ki so živele v drugih časih od banan, datljev, kokosovih orehov in drugih uvoženih sadov, dobivajo zdaj domačo zelenjavo in sadje. Tigri, levi in sploh vse velike mačke, ki so prej dobivale samo najboljše kose mesa, jedo danes prav rade pljuča, jetra, srca in hlebe kruha, ki jim ga mehčajo v sveži volovski krvi. Da jim pa ostanejo zobje trdni, jim dajejo tu in tam svežega oslovskega mesa. Druge mesojedke, kakor hišene, volkove, lisice, divje pse, medvede, so mesa sploh odvadili in jim polagajo samo zelenjavo in kruh, ki ga pečejo s svinjskimi kostmi, da mu ostane nekaj okusa po mesu.

× **Kavo pridelujejo, ne smejo pa jo uživati.** Uprava velikih brazilskih kavnih nasadov je v pogodbi, ki jo je sklenila z delavci, prepovedala, da bi tujci, ki so zaposleni v teh nasadih, pili kavo. Takšno določbo je stavila v pogodbo z utemeljevanjem, da tujci niso vajeni piti preveč kave in jim zato škoduje. Če se je napijejo, izgube voljo do dela, postanejo žalostni in si pokvarijo živce. Določbe te pogodbe pa uprava kavnih nasadov tudi nadvse strogo izvaja. Če kak tujec kavo samo pokusi, je pogodbo prekršil in mora takoj zapustiti službo.

× **Ker je mačka razlila petrolej, je zgorela vsa vas.** V neki transilvanski vasi je mačka prežala na miš v kotu ognjišča, kjer je stala steklenica s petrolejem. Nesreča je hotela, da je miš skočila tudi na ognjišče, mačka seveda za njo. Pri tem se je steklenica s petrolejem prevrnila in razbila, petrolej se je razlil po ognjišču in kmalu je bila vsa hiša v ognju. Ker je pihal veter, so iskre švigale na vse strani. Ogenj se je širil z veliko naglico tembolj, ker so imele vse hiše v tem kraju slamnate strehe. Zgorela je skoro vsa vas.

Za smeh in kratek čas

PRAVI VZROK

Gervazij je prodal sosedu Protaziju kozla. Drugega dne pa je poklical Protazij Gervazija v hlev in mu rekel: »Kaj je le živali, da tako otožno poveša glavo?«

Gervazij si je žival ogledal, nato pa dejal: »Veš kaj, kozel je žalosten, ker ga še nisi plačal...«

OMAGAL JE

Meta ni bila pridna le pri delu, temveč tudi pri molitvi. Vsak večer je molila naprej litanije s tako naglico, da so jo domači komaj dohajali.

Posebno stric Gašper, ki je bil že v letih, je bil siromak. Zraven pa se mu je rado še dremalo. Ko je Meta molila nekega večera naprej, se je utrujen silno boril z dremežem. Nenadno pa mu je zmanjkalo sape in utihnil je. Ko se je čez nekaj trenutkov zdramil, je hotel popraviti zamudo in je vzdihnil: »Petkrat prosi za nas!« Čez nekaj čaka ga je znova premagalo; ko se je naposled zdramil, je zastokal: »Desetkrat prosi za nas!« Dremež pa čudna reč. Ni se dal ugnati in stric Gašper se mu je moral ukloniti. »Zmerom prosi za nas!« je rekel, naslonil glavo na mizo in zaspal.

ŠE PO ENO ROŽO HITI

Jakec je zaljubljen, a je silno plah. V nedeljo obišče svojo Katrico in ji izroči rožo z domačega vrta.

»Joj, kako je lepa,« zapoje Katrica. »Na, en poljub za eno rožo.« To rekši vroče cmokne srečnega Jakca na usta.

Jakec plane po poljubu pokoncu in hoče ven.

»Kam pa hitiš?« zapoje lepa Katrica.

»Še po eno rožo grem,« odvrne plahi Jaka.

Po naključju razkrinkan, da je bil dvakrat oženjen

Španec Alfonz Romero se je v mlajših letih poročil v Barceloni s starejšo ženo, ki je namesto mladosti prinesla v zakon veliko premoženje. Oba sta brezskrbno živela in prav nič mislila na dneve, ko denarja več ne bo. Premoženje sta hitro zapravila. Tedaj pa je Alfonz kratko malo zapustil svojo ženo in pobegnil v Villanuevo, kjer se je kmalu nato drugič poročil z nekim mladim dekletom. Z njim je živel v srečnem zakonu petnajst let, ne da bi bila prva žena kaj vedela za to.

Medtem se je bližala sedemdesetletnica rojstva Alfonzove druge tašče, kar so hoteli slovesno praznovati. Povabili so na slavnost-

no kosilo vse polno znancev in prijateljev. Med drugimi gosti je bila povabljen tudi daljna sorodnica Alfonzove tašče. Zanj so določili mesto poleg hišnega gospodarja Alfonza. Lahko si mislimo, kako je Alfonz debelo pogledal, ko je v tej taščini sorodnici spoznal svojo prvo ženo, ki ji je bil postal nezvest in jo pred leti zapustil.

Dogodek je tako razburil vse sorodstvo, da o kaki slavnosti ni moglo biti več govora. Užaljena prva Alfonzova žena ga je ovadila sodišču, ki je nezvestega moža zaradi sklenitve drugega zakona obsodilo na tri leta zapora in je istočasno razveljavilo tudi njegov drugi zakon.